

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 34.

Tisdagen den 24 mars.

Klockan $\frac{1}{2}$, 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *E. F. V. Meyer* öfverlämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bildande af en lånefond för rederi-näringsens understödjande.

Den kungl. propositionen bordlades.

§ 3.

Herr talmannen tillkännagaf, att under nästa vecka arbetsplena komme att äga rum onsdagen den 1 och fredagen den 3 april samt, därest så vore erforderligt, jämväl lördagen den 4 april; att fredagen den 3 april gemensamma omröstningar skulle företagas öfver dittills af kamrarne godkända voteringspropositioner; att under tiden från den 4 till den 16 april arbetsplena icke komme att hållas, i det att vid därunder inträffande plena andra ärenden icke komme att afgöras än förslag till voteringspropositioner och skrivelseförslag samt därmed jämförliga ärenden; samt att torsdagen den 16 april gemensamma omröstningar skulle företagas i afseende å de voteringspropositioner, som då vore af kamrarna godkända.

§ 4.

Föredrogos för remiss till utskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen; och hänvisades därvid till lagutskottet de kungl. propositionerna:

angående förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m.; och med förslag till lag angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs m. m.

Till statsutskottet öfverlämnades härefter Kungl. Maj:ts propositioner:

angående utvidgning af Kristinehamns hospital samt af Piteå hospital och asyl;

angående upplåtande af kronojord för framdragande af vissa elektriska ledningar; och

om afstående af Sveriges rätt att återlösa Wismar med område.

§ 5.

Efter föredragning vidare af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades:

herr *P. P. Waldenströms* motioner, n:o 172 till kammarens tillfälliga utskott n:o 2 och n:o 173 till kammarens tillfälliga utskott n:o 1;

herr *M. F. Nyströms* motion, n:o 174, till Riksdagens särskilda utskott n:o 1;

herr *C. F. Vahlquists* motion, n:o 175, till Riksdagens särskilda utskott n:o 2; och

herr *O. W. Redelius* motion, n:o 176, till Riksdagens särskilda utskott n:o 3.

§ 6.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 35 och 39, Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 14 och 15 samt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16.

§ 7.

Afgåfvos följande nya motioner, nämligen af:

herr *A. Hedin*, n:o 177, om ändring af 45 § regeringsformen;

herr *D. M. Lyckholm*, n:o 178, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maldrycker; samt

herr *V. L. Moll*:

n:o 179, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m.; och

n:o 180, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs m. m.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tull-

frihet för omalen majs, äfvensom i sammanhang med nämnda proposition väckt motion;

n:o 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af §§ 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11 och 25 i förordningen angående villkoren för tillverkning af brännvin den 13 juli 1887, såvidt sagda proposition icke blifvit i bevillningsutskottets betänkande n:o 1 behandlad, äfvensom i anledning af en i sammanhang med nämnda proposition väckt motion;

n:o 27, i anledning af väckt motion om skatt å fin stärkelse, tillverkad af från utlandet importerad potatis eller majs;

n:o 28, i anledning af väckta motioner om tull å ägg;

n:o 29, i anledning af väckt motion rörande ifrågasatt tullfrihet för majs och högre skatt för brännvin, tillverkad af vissa utländska råämnen; och

n:o 32, i anledning af väckt motion om höjning af postbefordringsavgifterna för inländska tidningar;

lagutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af väckta motioner om ändringar i vissa delar af in-teckningslagstiftningen;

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående tillvaratagande af de inhemska häststammarne; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 18, i anledning af väckt motion, n:o 152, äfvensom från Första Kam-maren erhållet protokollsutdrag, n:o 124, båda angående skrifvelse till Konungen i fråga om ändring i sättet för utdelning af vinet i nattvarden;

n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående anskaffande vid de regementen och lägerplatser, som däraf äro i saknad, af nödiga samlingslokaler, jämte bokförråd och skrif-materialier för de värnpliktige; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående regementspastorsinstitutionens omorganisation.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *C. H. P. Burén* under 3 dagar från och med den 26 mars och
 » *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra under 8 dagar från och med den 26 mars.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes klockan 2,50 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Torsdagen den 26 mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 18 innevarande mars förda protokoll.

§ 2.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *Österberg* anmält, att han på grund af inträffadt sjukdomsfall inom hans familj måst hemresa och därför vore förhindrad att under de närmaste dagarne deltaga i riksdagsgöromålen.

§ 3.

Upplästes följande, till kammaren inkomna läkareintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare fil. doktor David Bergström af influenza är förhindrad att bevista dagens plenum, intygar

Stockholm den 26 mars 1903

H. Wetterdal
Med. Dr.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition angående bildande af en lånefond för rederinäringens understödjande.

§ 5.

Efter föredragning härupå af de å kammarens bord hvilande motioner hänvisades herr *A. Hedins* motion, n:o 177, till konstitutionsutskottet, herr *D. M. Lyckholms* motion, n:o 178, till bevillningsutskottet samt herr *V. L. Molls* motioner, n:is 179 och 180, till lagutskottet.

§ 6.

Vidare föredrogs men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden n:is 25, 26, 27, 28, 29 och 32, lagutskottets utlåtande n:o 44, Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17 samt Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:is 18, 19 och 20.

§ 7.

Bevillningsutskottets härefter föredragna betänkande, n:o 30, i anledning af väckt motion om högre tull å flytande kolsyra, blef af kammaren godkänt.

§ 8.

Till afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande, n:o 31, i anledning af väckt motion om tillägg till 8 och 12 §§ bevillnings-^{Angående tillägg till 8 och 12 §§ bevillningsförordningen.}förordningen.

Uti en vid innevarande riksdag väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion inom Andra Kammaren, n:o 95, hade herr *S. J. Enander* föreslagit:

»att till gällande bevillningsförordning § 8 mom. 2 a) måtte fogas en punkt af följande innehåll:

försäljning af skog eller skogseffekter från egen eller annans mark, virkesfångst från egen eller annans mark för annat ändamål än husbehof afvensom virkesfångst från skogsområde, som blifvit af staten upplåtet till bergshandteringens understöd, till sågverk eller kanalbolag;

eller eventuelt i korthet sagdt:

skogsafverkningsrörelse för annat ändamål än husbehof;

samt att afvenledes till samma förordnings § 12 måtte fogas ett moment af följande lydelse:

för inkomst, hvarom i § 8 mom. 2 a) (och i denna motion) sägs, där skogsområdet är beläget.»

Utskottet hemställde dock, att herr *Enanders* förevarande motion om tillägg till 8 och 12 §§ bevillningsförordningen icke måtte i frågans nuvarande läge till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid betänkandet hade fogats reservationer: af herr *Cavalli*, mot viss del af motiveringen; samt af herrar *Bromée* i Billsta och *Jansson* i Krakerud.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af motionären

Herr *Enander*, som yttrade: Hvad på mig ankommer, vill jag inskränka längvarigheten af straffet vid detta straffplenum genom att vara så kort som möjligt och söka att tala i telegramstil, om jag så får uttrycka mig. Jag hoppas, att, om några ord eller ordalag därvid framkomma mindre väl valda, intet ordrytteri må taga sig anledning trassla bort den sak, hvarom fråga är. Jag hoppas detta desto mera, som Andra Kammaren flera gånger förut visat sig gynnsamt stämd mot denna beskattningsfråga, t. ex. 1884 genom en stark minoritet (74 nej mot 89 ja) samt 1887 och 1888 genom afslag på respektive utskotts hemställan och bifall till motioner i samma syfte som min motion.

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
beviljnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

I förbigående ber jag få tacka beviljningsutskottet för den välvilja och den sympatiska stämning, som genomgår och ligger utbredd öfver motiveringen för afslag å motionen. Denna välvilliga sympati tillåter mig tro, att utskottets ledamöter icke skola taga så värst illa upp, om kammaren åter afgifver en oppositionsyttring genom att afslå deras hemställan och bifalla min motion.

Och nu till saken. Utskottet säger i motiveringen (sid. 17), att en betydlig nedsättning i taxeringsvärdet å med skog försedda jordegendomar skulle ega rum och förorsaka osäkerhet i en kommuns hushållning, om min motion blefve bifallen. Jag ber att få framhålla, att detsamma kan sägas om *all* taxeringslagstiftning i detta fall och ej minst om utskottets förslag. Ett exempel må belysa påståendet. Ett skogshemman är i år värdt och taxeras till 12,000 kronor, hvaraf skogen är beräknad till 10,000 kronor. Redan första taxeringsåret afverkas denna skog och gifver en inkomst af sistnämnda belopp. Året därpå kommer hemmansegaren och säger till taxeringsmyndigheten: »Mitt hemman är icke värdt mer än 2,000 kronor nu», och följden måste rättvisligen bli begärd nedsättning i taxeringen för följande fyra år af femårsperioden för fastighetsuppskattningen. Här inträffar således en lika betydlig nedsättning i taxeringsvärdet på en fastighet och osäkerhet i kommunens hushållning, som utskottet befarar skulle bli en följd af beskattningen enligt min motion genom inkomstbeviljning för nämnda skogsafverkning till 10,000 kronor och fastighetsbeviljning till 2,000 kronor. Detta exempel, tycker jag, eger äfven tillämpning med afseende på de båda andra skogstaxeringsutvägar, utskottet föreslagit, hvilka jag vill kortast karakterisera med benämningen: *fördelningsprincipen* och *accisprincipen*.

Här föreligga alltså tre olika förslag, nämligen min motion och de nyssnämnda två af utskottet med företråde för ingendera föreslagna utvägarne för lösning af spörsmålet, fördelningsprincipen eller accisprincipen, såsom jag i korthet kallat dem. Det gemensamma i alla tre förslagen är, att skogsafverkningsrörelsen skall bli föremål för inkomstbeviljning, och att den ort, där afverkningen bedrifves, skall erhålla vederbörligt skattebidrag. Målet är ett och detsamma, men vägarne dit äro olika. Att den vägen, jag föreslagit, är mindre praktisk än endera af utskottets vägar, kan jag ej finna.

Tre fakta synas mig emellertid vara fastslagna. För det första: denna beskattningsfråga har varit föremål för en *allsidig* och *noggrann utredning*. För det andra: det nuvarande *beskattningssättet* är *högst otillfredsställande*. För det tredje: *ändring* bör ske *snarast möjligt*.

1:o. På sid. 12 af föreliggande betänkande framhåller utskottet, hurusom chefen för finansdepartementet 1897 yttrat vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t, att denna beskattningsfråga blifvit på det mest fullständiga och uttömmande sätt i alla detaljer behandlad och genomarbetad, och på sid. 17 yttrar utskottet för sin del, att frågan om lämpligaste sättet för beskattning af skogsafkastning varit föremål för en synnerligen omfattande och noggrann utredning. Jag vågar således påstå, att denna fråga erhållit en så allsidig och god utredning, att kammaren icke torde behöfva afvakta en ytterligare

sådan. Bristande utredning kan åtminstone icke förberäas som något skäl att afslå motionen.

2:o. Det är icke bra som det är. Af alla kommittéer, som yttrat sig i frågan, och uti alla i denna fråga väckta motioner har alltid påpekats, att det läge, hvaruti denna beskattningsfråga alljämt befinner sig, är synnerligen otillfredsställande. Däröfver vittna ock de många kommunalstämmoprotokoll från norrlandssocknar, som blifvit mig tillsända; 14 dylika protokoll har bevillningsutskottet haft till påseende, andra sådana har jag senaste dagarne erhållit, och flera väntas, ett par fick jag just nyss. Det ena, det kortaste, från Mattmar i Jämtland ber jag få uppläsa. Allesamman hafva samma innehåll, som det upplästa har: syftet med *min motion gillas enhälligt*, och *lifligt önskas*, att motionen måtte vinna *Riksdagens bifall*.

Att det icke är bra som det är, ber jag att få med ett litet exempel påvisa. En arbetare i min socken beklagade sig för mig någon dag förra året öfver orimlig beskattning. Han var taxerad för 500 kronors inkomst och med bevillningsfritt afdrag 450 kronor skattade för 50 kronor. Hans kommunaldebetsedel lydde på öfver 30 kronor, hvaraf 25 kronor, (d. v. s. 5 kronor pr fyrk) utgjorde hans afgift till skolväsendet i hans by. En fattig norrlandsarbetare *måste* betala dylika betungande skatter, så länge den nu förevarande beskattningsfrågan förgäfvades väntar på sin lösning.

Såsom herrarne finna, har jag i min motion anført åtskilliga exempel ur verkligheten för att åskädliggöra den påtagliga orättvisa, som är en oundviklig följd af det nuvarande otillfredsställande sättet för skogsafverkningsrörelsens beskattning. Hittills har resonemanget angående denna beskattningsfråga rört sig endast med ofruktbara teorier och abstrakta tankebevis hit och dit. Jag tror i stället, att konkreta verklighetsexempel, som åskådningmateriel, bättre kunna klargöra frågan och bringa den närmare sin rätta lösning. Därför ber jag att ytterligare få anföra ett exempel.

Antagom, att i en norrländsk inlandssocken finnas, låtom oss säga för att underlätta öfverblicken och åskädligheten, jünnt 10 stycken fastighetsägare med lika stora hemman, hvardera med hänsyn till skogen värdt 40,000 kronor i närvarande stund. Tvenne af åboarne hafva skogen kvar, de öfriga åtta äga endast jorden, värd 2,000 kronor utan skog pr hemman. De senare eller deras företrädare hafva nemligen för flera eller färre år tillbaka af okunnighet för en ringa penning, som redan är förtärd, sålt eller fränhändt sina hemman skogen till sågverksbolag vid kusten, hvilka börjat afverka 300,000 timmer eller deröfver årligen. Nu skola vi som taxeringsledamöter taxera dessa 10 fastigheter.

Skola vi bokstaffigen följa bevillningsförordningen, så måste de 10 fastigheterna taxeras för 40,000 kronor hvardera, och då måste de 8 nämnda fattiga åboarne erlægga skatt för en skog, som ej tillhör dem, utan rika trävarubolag. En skatt så stor, att den skall drifva dem från sina hemman och försätta dem på bar backe.

Skulle man åter endast taxera de båda hemmansägare, som hafva skogen kvar, till fulla värdebeloppet 80,000 kronor tillsammans, så blefve följden, att de hart när ensamma finge bära nästan hela kommunal-skattebördan.

Angående tillägg till 8 och 12 §§ bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

Jag har upprepade gånger flera år varit ledamot af taxeringsmyndigheter, som hafva tagit ad notam den gamla domareregeln: »högsta rätt är största orättvisa», samt i öfverensstämmelse därmed taxerat alla hemman utan hänsyn till skogen. Vi hafva dock samtidigt försökt på flera sätt påföra trävarubolagen beskattning för deras skogsafverkningsrörelse, men försöken hafva alltid resulterat i prejudikat på, att skogsafverkningsrörelsen skall taxeras i sammanhang med sågverksrörelsen vid kusten.

Det harmligaste är dock, att prejudikat äfven förefinnes, som berättigar sågverksbolagen att från sin beskattningsbara inkomst göra afdrag med 1 krona per träd på somliga eller 50 å 25 öre per timmer på andra orter, allt på den grund, att detta värde på träden och timret ingått eller åtminstone bör *tänkas* hafva ingått i den fastighets-skatt, som utgöres af de hemman, hvarifrån timret är hemtdat.

När nu t. ex. 300,000 timmer årligen afverkas endast i en socken, i andra socknar mera eller mindre, i hela Härjedalen mer än en million timmerstockar utom annan timmerfångst, i det öfriga Norrland ännu mera — då kan man förstå, hvilka oerhörda summor trävarubolagen icke försumma draga ifrån sin beskattningsbara inkomst, *vinstsummor*, som aldrig på något sätt beskattas. Staten förlorar skatten på en eller annan million årligen; så har skett under 20 år eller mera. Jag dristar rekommendera detta skatteobjekt för herr statsådet och chefen för finansdepartementet. Millionafdragen ske visserligen på den grund, som nyss nämndes, att värdet för de milliontals timmerstockarne måste *tänkas* vara upptaget i fastighetsbeskattningarne. Ja, om man så här kunde beskatta folk endast i tanken och icke i verkligheten, så tror jag, att Andra Kammaren icke skulle pruta för mycket, när det vore fråga om skatter till staten, utan då skulle nog hvar och en lämna sitt bifall till huru stora skatter som helst. Jag föreställer mig emellertid, att finansministern icke låter sig nöja med *tänkta* skatter; men det *blir* endast tänkta skatter, så länge denna orättvisa i fråga om skogsafverkningsrörelsens beskattning får fortfara.

3:o. Vidare är det ett tredje faktum, som här är fastslaget. Bevillningsutskottet säger, att »denna beskattningsfråga snarast möjligt bör göras till föremål för en lösning, ägnad att tillgodose såväl statens som kommunernas berättigade kraf på skattebidrag». »Snarast möjligt» — jag ber att få understryka dessa ord. Ja, skall man ställa denna fråga under norrlandskommitténs ompröfning, tror jag knappast, att den får sin lösning »snarast möjligt», ty denna kommitté har så många frågor att utreda, att den troligen icke blir färdig med sitt arbete på en fem eller sex år. Med samma rätt och af samma skäl som min motion af utskottet är remitterad till norrlandskommittén skulle man till denna kommitté kunna hänskjuta frågan om skogs-lagstiftningen, som äfven är en brännande fråga för dagen. På det sättet skulle skogslagsutskottet slippa undan mycket arbete, och Riksdagen slippa lösa det spörsmålet på några år, men detta tror jag icke är kammarens mening. »Snarast möjligt» — säger bevillningsutskottet — bör denna fråga lösas, och jag tror, att lösningen snarast sker, om Andra Kammaren ville såsom många gånger förut afgifva en

opinionsyttring i denna beskattningsfråga och nu bifalla min motion, ty detta bifall skulle tilläfsventyrs påskynda norrlandskommittén att utbryta denna fråga och kanske redan till nästa Riksdag framkomma med förslag i ämnet. Jag hoppas således, att kammaren icke nu skall frångå sin gamla ståndpunkt och sina förut uttalade sympatier för en reform på detta område, och därför tillåter jag mig att yrka bifall till min motion.

Angående tillägg till 8 och 12 §§ bevilningsförordningen.
(Forts.)

Med herr Enander förenade sig herrar *Bromée* i Billsta, *Karlsson* i Mo och *Olofsson*.

Herr Beckman: Herr talman, mina herrar! Den ärade motionären har alldeles rätt, när han säger att bevilningsutskottet har full sympati för det mål, till hvilket han vill komma. Vi hysa alla — det är jag öfvertygad om — inom utskottet den uppfattningen, att det icke är »bra som det är». Här råder ett skriande missförhållande, hvilket, såsom utskottet framhåller — bör »snarast möjligt» afhjälpas. Det arf i beskattningsväg, som de stora norrländska skogskommunerna erhållit från bolagsyxan, hvilken, för att begagna ett mildt uttryck, som fällts af ett förutvarande bevilningsutskott — ofta »snart sagdt, hänsynslöst» farit fram i skogarne — det arfvet är mycket betänkligt. Men hvad skall man i lagstiftningsväg göra för att få till stånd en ändring i nu rådande missförhållanden?

Såsom motionären påpekat, sammanhänger detta missförhållande mycket nära med det sätt, hvarpå träförädlingsrörelsen beskattas. Trävarurörelsen består ju både af skogsafverkning och af sågverksrörelse, och det är vid dessa olika rörelsegrenars beskattning, som missförhållandet synnerligast framträder. För närvarande går det vanligtvis till så, att beskattning pålægges dels där sågverket, träförädlingsanstalten, är beläget, dels i den kommun där utskjeppningen äger rum och dels, understundom, där hufvudkontoret eller den lokala ledningen kan anses ha sitt säte. De egentliga skogssocknarna, från hvilka man hämtar råvaran, lämnas däremot alldeles utan skatteinkomst från bolagens rörelse. Ja, än mera: sågverksägarna tillerkännas rätt att vid beskattningen erhålla ett afdrag för allt det timmer som afverkats, på den grund att det anses redan vara beskattadt genom fastighetsbeskattningen i den socken, där träden växt. Detta belopp varierar högst betydligt för träd, men huru stort eller litet det än må vara, bidrager det naturligtvis icke till att skogssocknarna med blidare ögon se den orättvisa, som för närvarande är rådande i fråga om beskattningen af den del af rörelsen, som bedrifves inom deras område.

Men, säger nu motionären, man kan ju genom en mycket enkel åtgärd åstadkomma rättelse. Man behöfver blott utan vidare i den åttonde paragrafen i bevilningsförordningen, som bestämmer hvad som skall beskattas såsom inkomst af rörelse, införa en punkt af följande innehåll: »skogsafverkningsrörelse för annat ändamål än husbehof» och i samband därmed införa ett nytt moment i tolfte paragrafen, som handlar om beskattningsorten. Där skulle inflickas en bestäm-

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

melse om att skogsafverkningsrörelse skall beskattas, där skogsområdet är beläget.

Ja, detta förefaller ju, vid första påseendet, att vara en mycket enkel åtgärd. Också har denna kammare mer än en gång uttalat sig för denna, som det först vill synas, så ytterst enkla lösning af frågan.

Men man måste dock gå saken närmare på lifvet och fråga sig: Vinnes verkligen härmed det mål, som motionären åsyftat? Löses frågan genom ett bifall till hans förslag?

Jag vill nu icke fästa mig vid den svårighet, som uppstår sedan, när man skall tolka uttrycket »till husbehof». Ar det t. ex. meningen, att äfven inkomsten af en sådan mindre afverkning, som, när man säljer några famnar ved från sitt skogsområde, skall beskattas såsom skogsafverkningsrörelse? Huru skall man kunna bestämma hvad som skäligen skall anses åtgå för gårdens behof? Svårigheterna härvidlag ha mer än en gång blifvit påpekade af de myndigheter, som i denna fråga uttalat sig. Härvid bör dock icke — det erkänner jag — fästas synnerligt stort afseende. Däremot är det mycket svårare att bestämma, till hvilket belopp den beskattningsbara inkomsten af en större afverkning skall sättas. Jag tror dock, att äfven denna svårighet är sådan, att den låter sig lösa. Taxeringsmyndigheterna ha stundom vida hårdare nötter att knäcka. Slutligen kan man icke bestrida den osäkerhet i kommunens hushållning, hvilken — såsom utskottet påpekat — en sådan beskattning skulle i högre grad än nu gällande bestämmelser medföra, äfven om det är onekligt, att en viss osäkerhet i mer eller mindre mån kommer att förefinnas, hvilken beskattningsform man än väljer.

Jag fäste emellertid — jag betonar detta — icke något väsentligt afseende vid dessa och liknande invändningar rörande detaljer. Men det finnes en hufvudinvändning, som för mig är afgörande, nämligen den, att man på detta sätt skulle komma att tillämpa två *mot hvarandra stridande* principer för beskattningen. Genom motionärens förslag vinnes ingen ändring i det förhållandet, att enligt gällande bevillningsförordning skogen allt fortfarande skall anses beskattad genom fastighetens beskattande. Och instruktionen för taxeringsmyndigheterna föreskrifver uttryckligen, att vid fastighetens taxering hänsyn skall tagas till skogens beskaffenhet. Motionären har mycket riktigt påpekat, att här skulle den högsta rätt blifva den högsta orättvisa, ty om en hemmansägare säljer afverkningsrätten till skogen, och hans hemman i alla fall skulle beskattas i förhållande till skogens värde, så skulle skatterna för honom blifva så orimligt höga, att han skulle drifvas från gård och grund. Så länge lagen icke medgifver öfverflyttning af skattskyldigheten på innehafvaren af afverkningsrätten, kan den icke tillämpas. Någoting måste således härvidlag ändras. Men ändringen måste ovedersägligen gälla själfva principen för beskattningen. Ty man kan omöjligt, på samma gång man bibehåller den gamla principen, införa en ny. Detta kan icke i och för sig aflägsna, utan tvärtom öka svårigheterna. Det är detta skäl, som gjort, att bevillningsutskottet icke vågat sig på att utan vidare tillstyrka den ärade motionärens framställning.

För min del anser jag, att vi här först af allt borde slå in på

den vägen att vid beskattningen skilja på inrösningsjord och afrösningsjord. Därigenom skulle man kunna vinna en rättvisare beskattning af jorden och möjlighet att minska de olägenheter, som vidlåda det nuvarande skattesystemet.

Nu kan man fråga: Utskottet har ju varit ense med motionären därom, att något borde göras för att råda bot för en olämplig beskattning och få ett slut på den premiering, som nu äger rum i fråga om skogsafverkning — att icke säga skogssköfving —, hvarför har då icke utskottet åtminstone tillstyrkt en skrivelse i motionens syfte? Ja, frågan härom har visserligen inom utskottet diskuterats. Jag hade särskildt hoppats, att man genom att vända sig till regeringen möjligen skulle kunna få ett uppslag. Men när vi sökte att finna rätta sättet för beskattningen, för att kunna åt Kungl. Maj:t gifva någon anvisning på hvad som härvidlag borde göras, visade det sig inom utskottet omöjligt att enas om något visst förslag. Trots det att ämbetsverk, kommittéer, utskott och enskilda motionärer så grundligt plöjt och genomarbetat hela fältet, kunde man icke samla sig kring något enda af alla de framlagda förslagen. Och man ansåg det olämpligt att utan en motivering, som åtminstone i någon mån antydde den väg man ville gå, inlåta sig på denna nu för tiden så vanliga brevväxling med Kungl. Maj:t. Det framhölls dessutom, att om ett framlagdt skrivelseförslag blefve på grund af motiveringen afslaget i endera eller båda kamrarna, skulle frågan därigenom komma i ett sämre läge än förut. Då kom som en ljusning, som ett slags räddning — jag erkänner det — tanken därpå, att det verkligen äfven nu fanns en kommitté, som sysslade med denna fråga. Och detta därtill en kommitté, som hade särskild anledning att just fästa sig vid den sida af frågan, som dock är den allra viktigaste, nämligen den norrländska, den som berör främst de nordliga provinserna af vårt land och i öfrigt äfven de landskap, som i fråga om naturen likna dessa. Denna kommitté är den s. k. norrlandskommittén. Vi visste, att den upptagit och hade under behandling frågan om de olika beskattningssätten för skogsafverkning och trävaruörelse. Och då utskottet måste erkänna sin oförmåga att träffa ett val, låg det ju nära till hands att hänvisa till denna kommitté, hvars arbete alldeles speciellt berör den del af landet, som af motionären närmast äsyftats, och för hvilken denna fråga spelar den största rollen. Norrlandskommitténs ledamöter ha ju det bästa tillfället att grundligt sätta sig in i *alla* hithörande frågor.

Utskottet har således ansett sig böra välja den utvägen att under hänvisning till den s. k. norrlandskommittén för närvarande afstyrka motionärens förslag. Men det är, efter hvad jag nu sagt, alldeles tydligt, att om man, så att säga, lyfter på sigillet till detta afslagsyrkande, så skall man därunder finna de gamla orden: Detta gör jag nödd och tvungen.

På grund af hvad jag nu anför, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan och afslag å motionen.

Herr Enander: Herr talman, mina herrar! Det är icke alls svårt att veta hvad som afses med *skogsafverkning till husbehof*.

Angående tillägg till 8 och 12 §§ bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

Därom gifves upplysning t. ex. i skiftesstadgan. För öfrigt hafva domstolar och syneförrättningar ej så sällan kanske afgjort tvister om husbehöfsafverkningen, så att man godt kan få veta hvad som menas därmed. På *den* invändningen, att man ej kan veta hvad till husbehof hör, behöfver alltså icke denna beskattningsfråga stranda.

För att bemöta en annan invändning vill jag säga, att det är ju gifvet, att jag anser, i likhet med hvad som för närvarande står i bevillningsstadgan, att om skogsrörelse bedrifves i *afsevärd omfattning*, skall den taxeras som inkomst. Jag ber att särskildt få understryka detta.

När jag skulle väcka denna min motion, var jag uppe i norrlandskommittén och tog reda på, huru denna fråga där låg för närvarande, och jag fick då höra, att den var blott historiskt utredd. Jag samtalade med medlemmar af kommittén, och de hade intet emot, att jag tänkte väcka den här motionen, och jag uppmanades att därvid anföra de exempel, som återfinnas i densamma, samt lämna åt sitt värde alla dessa teoretiska bevis och dylikt, som så många gånger förebragts af alla de kommittéer, som haft frågan under behandling och utredt densamma.

Jag yrkar fortfarande afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion, på så sätt redigerad:

att till gällande bevillningsförordnings § 8 mom. 2 a) måtte fogas en punkt af följande innehåll: *skogsafverkningsrörelse för annat ändamål än husbehof;*

samt att äfvenledes till samma förordnings § 12 måtte fogas ett moment af följande lydelse: *för inkomst, hvarom i § 8 mom. 2 a) sägs, där skogsområdet är beläget.*

Herr Biesèrt: Jag kan icke underlåta att vid detta tillfälle förklara, att jag önskar en snar framgång åt den idé, som nu sist tagit sig uttryck i herr Enanders motion, men jag måste dock på de herr Beckman anförda skälen yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Äfven jag vill bekänna, att det föreliggande förslaget har mina stora sympatier. Jag har till och med en gång varit betänkt på att själf väcka en motion i liknande syfte.

Förhållandet är nämligen det, att vår jordbrukstaxering, särskildt när det gäller skogstaxering, ingalunda är tillfredsställande. Såsom motionären påpekat, finnas många trakter i vårt land, som lämna tillgång till afverkning i stor skala af skog, utan att staten åtnjuter någon skatt för de inkomster, som däraf härflyta, och utan att vederbörande kommuner på något sätt hållas skadeslösa för den inkomst- och kapitalförlust, som därigenom drabbar dem.

Jag tror emellertid, att frågan ännu knappast är mogen för sin lösning. Det är icke nu lämpligt tillfälle att omskrifva vår bevillningsförordning, och af denna anledning kan jag nog icke för närvarande vara med om motionärens förslag.

Det är onekligen så, att när det gäller jordbrukets taxering, kan man skilja på jordbrukets vanliga inkomster och mera tillfälliga sådana. De förra äro tämligen likartade för hvarje gård och kunna

därför göras till föremål för en medeltaxering, liksom när man vill utröna arrendevärdet å en egendom, att man icke då fastställer detta olika för hvarje år, utan sträfvar att få ett medeltal för värdet under flere olika år. Men i fråga om jordbrukets mera *tillfälliga* inkomster tror jag det vara det riktigaste att genomföra en inkomsttaxering för *hvarje* år. Detta är mycket lätt att verkställa, ty till grund för en sådan taxering skulle i de flesta fall komma att ligga konstanta belopp. I andra hänseenden blir det dock en ofantlig skillnad, om man skall särskildt angifva eller beräkna värdet af naturaförmåner, bostad och hvarjehanda andra förmåner, som odisputabelt föreligga, men som alltid blifva svåra att värdesätta i siffror och på papperet. Herrarne komma att inom kort få här i Riksdagen behandla denna fråga, då nämligen förslaget om en generell jordbrukstaxering, grundande sig på jordbrukets *verkliga* inkomster, här kommer före. Jag tror, att vi då här i denna kammare måste behjerta de svårigheter, som föreligga för den enskilde jordbrukaren, han må vara jordägare eller arrendator, att verkligen deklarerera och uppgifva sina faktiska inkomster. Jag vill icke nu väcka den frågan på tal, — den kommer i sinom tid till behandling —, utan jag har endast velat redan nu uttala, att när det gäller jordbrukets mera tillfälliga inkomster, kan man ha full anledning att låta beskattningen försiggå såsom motionären bär föreslagit, eller i form af *inkomsttaxering*, men att man i fråga om jordbrukets mera generella och allmänliga inkomster måtte förblifva vid det gamla.

För närvarande har jag icke något yrkande.

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman, mina herrar! Såsom alla här ha erkänt, är det onekligen ett missförhållande, som ligger däri, att köparen af skog medgifves rätt att i köpekontraktet få in den bestämmelsen, att den nominelle egendomsägaren skall svara för alla utskylder och onera. Detta har, som här förut blifvit framhållet, medfört, att taxeringsvärdet å fastigheterna hållits nere till oskäligt låga belopp. Det har varit orättvist eller rent af omöjligt att bestämma, att en egendomsägare skulle betala skatt, vare sig till stat eller kommun, för en egendom eller förmögenhet, hvaraf han icke droge inkomst eller hade någon nytta. Detta har verkat så, att enligt uppgifterna i »Sveriges officiella statistik, i sammandrag, för år 1902», som härom dagen kom oss till banda, uppgår taxeringsvärdet å all jordbruksfastighet i de 5 norrländska länen, Gäfleborgs, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, till sammanlagt endast 315 millioner kronor. Nu veta vi, hvilka betydande skogstillgångar, som finnas i dessa län, och hvad därifrån tages hvarje år. Jag tror icke, att man tager till för mycket, om man säger, att värdet af den skog på rot, som säljes i Norrland, årligen uppgår till 100 millioner kronor, och man finner då, huru felaktigt det nyss angifna taxeringsvärdet å jordbruksfastigheterna i själfva verket är. Man har måst taxera för lågt, och så länge en så oegentlig bestämmelse får intagas i kontrakten, som att den nominelle ägaren, hemmansägaren, skall svara för alla utskylder och onera, som påläggas hemmanet, kan en rättelse häruti icke vinnas.

Angående tillägg till 8 och 12 §§ beviljningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

Jag skulle vilja lägga norrlandskommitténs medlemmar eller andra, som få med denna fråga att skaffa, på hjärtat att öfverväga, huruvida det icke vore lämpligt, att det bestämdes i lag, att, när skogen är bortsåld från ett hemman för en längre följd af år, en så stor del af de på hemmanet hvilande onera, som svarar mot skogens värde, skulle falla på innehafvaren af afverkningsrätten, så att den nominelle ägaren befriades från dessa utskylder. Om så vore, skulle fastighets-taxeringen kunna blifva normal, och svåra missförhållanden skulle då kunna afhjälpas. Kommunerna kunna icke nu få den inkomst af dessa stora hemman och deras skogar, som de rätteligen borde ha.

Jag skulle gärna vilja vara med om att afgifva en opinionsyttring genom att bifalla herr Enanders nu förevarande motion, men jag anser, att det för närvarande icke skulle tjäna någonting till. Jag ber emellertid att få önska framgång åt en blifvande motion i samma syfte som denna.

Herr Lindhagen: Enligt min uppfattning hade det varit lyckligast, om Riksdagen i anledning af denna motion hade kunnat besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte. Jag förstår nog de skäl, som utskottet haft för sitt afslagsyrkande, och jag tycker, att motionären kan vara ganska nöjd med det slut, hvartill utskottet kommit, då utskottets utlåtande i själfva verket endast vitsordar behovet af en sådan lagstiftning som den af motionären här föreslagna och uttalar en önskan, att denna lagstiftning snart måtte komma till stånd. Men då man särskildt framhållit, att denna lagstiftning snart bör komma till stånd, tror jag, att det varit en kraftigare opinionsyttring i sådant syfte, om motionen föranledt en skrivelse. Nu sade herr Beckman, att utskottet icke kunnat föreslå någon skrivelse, därför att utskottet ej kunnat angifva den väg, på hvilken det önskade målet skulle kunna nås. Jag har visserligen ofta hört framhållas, att Riksdagen under sådana förhållanden bör afstå från att aflåta en skrivelse. Men detta är icke min uppfattning, ty det finns ju så många svåra saker, för hvilka ett utskott ej på rak arm kan angifva den rätta lösningen. Och är man på det klara med, att en lösning bör ske och till på köpet bör ske *snart*, så har man — synes det mig — stor anledning att skrifva till Kungl. Maj:t, äfven om man själf icke på något sätt förmår angifva den rätta lösningen. Detta är en sådan fråga. Här hade därför enligt min åsikt en skrivelse varit på sin plats, i all synnerhet som denna fråga icke rör ensamt Norrland utan hela riket, och sålunda icke uttömmes genom norrlandskommitténs arbete.

Men ej heller från norrlandskommitténs synpunkt innebär utskottets förslag den kraftiga opinionsyttring, som en skrivelse skulle göra. Inom norrlandskommittén trängas så oerhört många frågor med hvarandra om utrymmet och läggas mot dessa frågors lösning så många hinder uppifrån, nedifrån och från sidorna, att man icke vet, huru man skall reda sig med det stora materialet. Kommittén har fått sig förelagda många frågor, som hvar för sig skulle vara tillräcklig uppgift för en enda kommitté. Under sådana förhållanden är en opinionsyttring därom, att en eller annan af dessa frågor bör särskildt på-

skyndas, välkommen för kommittén, och i all synnerhet vore en sådan opinionsyttring välkommen, om den kunde föranleda därtill, att någon fråga utbrötes ur kommitténs allt för mångsidiga arbetsområde.

Under nuvarande förhållanden har jag emellertid intet särskildt yrkande att göra. Det hade som sagt varit önskligt, att ett förslag till skrifvelse förelegat, men om det är lämpligt, att kammaren nu, då man vet att Första Kammaren bifallit utskottets hemställan, såsom en opinionsyttring bifaller motionärens förslag, lämnar jag därhän, ty icke kan väl Riksdagen nu vara beredd att besluta i öfverensstämmelse med motionärens hemställan.

Jag har därför ej något yrkande att framställa.

Herr Johnsson i Bollnäs: Herr talman, mina herrar! Det lider icke något tvifvel, att motionären har rätt, och en ledamot af bevillningsutskottet har också uttalat sig med fullt erkännande af motionens syfte. Det oaktadt har utskottet stannat vid ett afstyrkande af motionen.

Denna fråga är betecknande för våra förhållanden. Den har under loppet af 25 år behandlats såväl af Riksdagen som af kommittéer, och behofvet af en ändring har alltid blifvit erkänt. Likväl stå vi i dag på samma punkt som för 25 år sedan. Att sedan dess väsentliga förändringar skett i vårt beskattningsväsen, är påtagligt, men det oaktadt har man ej kunnat åstadkomma någon lösning af denna fråga.

Det är ju påtagligt, att, på sätt motionären själf också framhållit i kammaren, man vid taxeringen af en fastighet icke kan inbegripa värdet af sådan skog, som är upplåten på afverkning under viss tid. Om en jordägare upplåtit afverkningsrätt till skogen å sin fastighet under 50 år — hvilket var tillåtet enligt förr gällande lag — samt mot en ersättning, som väl för 50 år sedan ej kunnat anses vara synnerligt hög, men som enligt nuvarande förhållanden är en obetydlighet, så vore det icke riktigt, om taxeringsvärdet å fastigheten höjdes med det belopp, hvarmed värdet å skogen stigit, och hemmansägaren sålunda betungades med ökade utgifter för kommunens och statens behof. Sådant skulle naturligtvis kunna helt och hållet ruinera en hemmansägare. Därför hafva också i de orter, där afverkningsrätt upplåtits för längre tid, dessa fastigheters taxeringsvärden måst sättas synnerligt lågt. Likväl hafva dessa värden i allmänhet satts högre än som motsvarat fastigheternas afkastning i jordägarnes hand, då denne ej haft rätt att tillgodogöra sig skogen.

Det är uppenbart, att vid taxeringen af fastigheter två olika principer kunna användas. Den ena är att i fastighetens taxeringsvärde inberäkna värdet af skogen, och den andra att utbryta värdet af skogsmarken samt i fastighetsvärdet inberäkna allenast den förmån med afseende å husbehofsafverkning eller dylikt, som ägaren till fastigheten kan åtnjuta. I senare fallet skulle den, som afverkar skog, betala skatt för den inkomst, han har utaf afverkningen. Det råder ej något tvifvel därom, att det sist anförda förfarandet är det riktiga, ty genom denna princip kommer man icke endast ifrån de svårigheter, som i beskattningsafseende måste uppstå, då afverkningsrätten är skild från äganderätten till fastigheten, utan man kan därigenom äfven i någon mån minska den öfverdrifna afverkning af

Angående tillägg till 8 och 12 §§ bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

ståndskog, som för närvarande äger rum och som man ju gärna vill stäffa. Det är nämligen gifvet, att taxeringsvärdet å ett hemman i många fall skulle kunna blifva ganska högt, om däri skulle inbegripas värdet af ståndskogen, och att ägaren härigenom skulle kunna förmås att forcera afverkningen för att minska taxeringsvärdet. Då detta syntes mig vara något, som ej är önskvärdt och som man bör söka så vidt möjligt förebygga, har jag äfven från denna synpunkt ansett det vara nödvändigt, att man ju förr dess hellre får skogsafverkningsrätten skild från hemmanet, så att afkastningen af afverkningen taxeras, då afverkningen äger rum, samt hemmanet uppskattas till allenast sitt återstående värde, däri inbegripet värdet af hemmanets rätt till husbehofsafverkning. Härigenom skulle både staten och kommunen få tillgodogöra sig skatt å den afkastning, som skogen verkligen lämnar.

Man har anmärkt mot den nu föreslagna principen, att därigenom skulle föranledas fluktuationer i de kommunala skatteförhållandena, i det att ena året afverkas mera och andra året mindre. Detta kan ju vara sant, men principen är i hvarje fall riktig, och då så är förhållandet, bör man icke afvika från densamma, därför att den skulle kunna förorsaka någon ojämnhet i kommunernas inkomster. Då nu utskottet erkänner detta, hvarför har då ej utskottet vidtagit någon åtgärd i sådant syfte? Så synnerligt stora svårigheter skulle det väl ej möta att införa en bestämmelse i bevillningsförordningen därom, att värdet af skogen skall anses ligga utanför egendomens taxeringsvärde, samt skogen taxeras, då den afverkas. Motionären har förbi-sett detta. Det är en brist i motionen, att någon ändring i detta afseende ej föreslagits, ty det är uppenbart, att ett bifall till motionen skulle innebära en orättvisa, enär det skulle föranleda därtill, att fastighetsägaren först finge betala bevilling för det värde, som ligger i skogen, och därefter taxeras vid afverkningen. Utgår man därifrån, att inkomst af skogsafverkning skall beskattas, där afverkningen äger rum, så måste naturligtvis bestämmelse meddelas därom, att värdet af skogen ej inberäknas i fastighetens taxeringsvärde.

Jag har velat anföra detta och kan naturligtvis under dessa förhållanden icke yrka bifall till motionärens förslag, enär detta förslag i nu anmärkt hänseende är ofullständigt. Men jag vädjar till bevillningsutskottets herrar ledamöter, att de, om denna fråga vid ett annat tillfälle återkommer, ville ägna densamma en mera allvarlig uppmärksamhet än hvad nu synes hafva varit fallet. Lösningen af frågan bör nämligen ej uppskjutas till dess man, såsom en ledamot af bevillningsutskottet här yttrade, med afseende å beskattningen af jordbruket inför nya principer, innebärande att själva inkomsten af jordbruket skall beskattas. En sådan reform af beskattningsväsendet ligger kanhända fjärran. Man vet icke, huruvida eller när denna reform kan genomföras. Men att ett så påtagligen oriktigt förhållande som att hela provinser med skogar till värde af millioner kronor icke hafva rätt att beskatta de personer, som afverka dessa skogar, med mindre de äro ägare till fastigheterna, bör påkalla en skyndsamt rättelse, därom synes mig, att Andra Kammarans ledamöter åtminstone borde vara ense.

Jag skall, herr talman, icke göra något yrkande.

Herr Månsson: Herr talman! Denna fråga har varit föremål för så mycket arbete både inom och utom Riksdagen, särskildt af kommittéer, att man verkligen kan säga, att det är riktigt sorgligt, att man ännu icke kommit till något resultat.

Jag kan icke neka till att motionären har rätt i sin framställning, och det gör mig verkligen ondt att såsom riksdagsman icke kunna göra någonting åt saken. Alla erkänna ju, att något därvidlag måste göras, men ändå slutar man med att yrka rent afslag å motionen. Mig synes dock, att kammaren nu, för att få ett slut på det virrvarr, som råder i frågan, borde göra något annat än att endast godkänna utskottets enkla motivering. Jag tror, att kammaren rätt grundligt skulle gifva ett uttryck för den allmänna meningen i frågan, om kammaren nu bifölle motionärens yrkande. Ty det synes mig vara af den allra största vikt, att kammaren gör ett uttalande därom, att kammaren anser, att det icke längre bör få fortgå på sådant sätt, att bolag kan af ägare till jordbruksfastigheter köpa och sedan låta afverka all skog inom en kommun utan att för denna rörelse behöfva bidraga något till kommunens allmänna utgifter. Jag anser detta förhållande vara den mest himmelskriande orättvisa, som man kan tänka sig, helst om man besinnar, att jordbruksfastigheterna, ehuru de genom skogens afsöndring blifvit så godt som värdelösa, fortfarande få bidraga till kommunens alla utgifter. Jag vet icke, hvad man i detta fall bör göra för att få missförhållandet rättadt. Jag ser därvidlag ingen annan utväg, än att kammaren går med på motionärens yrkande för att på sådant sätt genom en opinionsyttring påverka den s. k. norrlandskommittéen att verkligen på allvar taga sig an denna fråga.

På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Häruti instämde herrar *Persson* i Tällberg, *Nordin*, *Bengtsson* i Häradsköp, *Emthén*, *Olsson* i Älfvingsåsen, *Johansson* i Stora Mellby och *Öberg*.

Herr Enander: Herr talman! För att icke förlänga diskussionen ber jag endast att få instämma med den siste talaren. Han sade just hvad jag önskat men icke skulle kunnat säga så bra som han.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Såsom den förste talaren i detta ämne framhöll och såsom äfven tydligt torde framgå af utskottets motivering, skall säkerligen ingen af utskottets ledamöter beklaga, om kammaren skulle vilja såsom en opinionsyttring bifalla herr Enanders eller något liknande yrkande. Det var också inom utskottet mycket allvarsamt ifrågasatt, att man skulle för att få till stånd en opinionsyttring tillstyrka en skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet. Men efter öfverläggning kom man till det resultat, att man på ett bättre sätt skulle befordra frågans framgång, om man gifve afslagsyrkandet en välvillig motivering, däri framhölls önskvärdheten af frågans snara lösning. Man antog, att denna form skulle bäst befordra motionens syfte, därför att man tänkte sig, att,

*Angående
tillägg till
9 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)*

om utskottet tillstyrkte en skrivelse och kamrarne afsloge denna på den formella grund, att ärendet låge hos den s. k. norrlandskommittéen, kamrarne icke skulle komma att beledsaga sitt afslag med en välvillig motivering, hvarigenom den uppfattning kunde vinna stöd, att frågan icke har Riksdagens sympatier i så hög grad, som utskottet verkligen anser vara fallet.

Vi ha inom utskottet kommit till öfvertygelsen, att norrlandskommittéen tagit frågan om hand på grund af handlingar, som företetts i utskottet. Att under sådana förhållanden tillstyrka en skrivelse, som endast skulle ha till resultat, antingen att ärendet öfverlämnades till norrlandskommittéen eller också möjligtvis, hvilket är mindre troligt, fråntoges densamma, har utskottet icke ansett vara något vidare kraftigt sätt att befordra frågans lösning.

Man har här sagt, att ärendet vore så väl utredt — fem kommittéer hade nämligen haft detsamma om hand — att utskottet bort på grund där af hafva kommit till något resultat. Jag ber att få framhålla, att dessa fem kommittéer haft ganska olika uppfattning om saken, så att det för utskottet ingalunda skulle fallit sig lätt att i frågan välja det ena eller andra alternativet. En skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet hade man ju alltid kunnat tillstyrka, och jag är, såsom sagdt, öfvertygad om att ingen af utskottets ledamöter skall beklaga, om kammaren som opinionsyttring godkänner motionärens eller något liknande yrkande.

Herr Söderberg: Äfven jag vill ansluta mig till de talare, som här yttrat sig välvilligt om motionärens förslag.

Frågan ligger för närvarande så, att Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag. Om nu denna kammare antager motionärens förslag, och det af sådan anledning skulle komma till gemensam omröstning med det resultat, att motionärens förslag bifölles, uddrar jag, om kammaren är beredd att taga konsekvenserna af ett sådant i formellt afseende bristfälligt förslag. För min del tror jag det ej. Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag, på samma gång som jag ber att få uttala mina lifliga sympatier för själfva frågans lösning. Ty när man tänker på den ofantliga tillgång på skog, som finnes i Norrland, och på det låga taxeringsvärde, som jordbruket och skogen är åsatt där uppe, kan man lätt finna, att detta icke är med verkligheten öfverensstämmande.

Jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets förslag.

Herr Kronlund: Herr talman! Jag är väsentligen förekommen af den siste ärade talaren. Jag vill endast framhålla det betänkliga i att såsom en opinionsyttring bifalla motionärens förslag. Ty om, såsom jag har anledning antaga, Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag och denna kammare bifölle motionen, blefve det gemensam votering i frågan. Då skulle det kunna hända, att de föreslagna, i formellt afseende icke fullt tillfredsställande tilläggen till vissa paragrafer i bevillningsförordningen blefve godkända. Detta

vore ett rätt farligt arrangemang. Då synes mig målet lika väl kunna vinnas genom att godkänna utskottets välvilliga uttalande.

Jag har deltagit i den subkommitté af norrlandskommittéen, som behandlat denna fråga. Jag har där af den historiska utredning, som förekommit, funnit, att frågan vore synnerligen svår, och att intet af de förslag, som förelegat, varit ägnadt att kunna afhjälpa de afsedda olägenheterna. Det enda sätt, hvarpå de enligt min tanke fullständigt skulle kunna afhjälpas, vore, att man ställde sig på kommunalskattekommittéens ståndpunkt, så att man vid omarbetningen af bevillningsförordningen insloge på den direkta beskattningens väg, som där är föreslagen. Då emellertid denna kommittés förslag torde väl länge låta vänta på sig, innan det blifver lag, har majoriteten inom subkommittéen tänkt sig, att ett slags provisorium skulle kunna anordnas, antingen därigenom att accis skulle kunna läggas på det afverkade och försålda virket eller också en fördelning ske. Båda dessa förslag har motionären talat om. Jag tror dock, att i fråga om accis svårigheterna icke äro fullt så stora, som motionären framhållit, om man nämligen tager denna accis på virkeskvantiteten och under förutsättning, att en utsträckt själfdeklaration blifver gällande.

Jag har velat framhålla det sagda, men jag har intet yrkande att göra.

Herr Enander: För att bemöta en invändning vill jag endast säga, att mitt förslag är nästan ordagrant hemtadt från ett af de fem kommittéernas betänkanden, som omförmälas af bevillningsutskottet. Om kammaren därför bifaller motionen, behöfver förslaget visst icke någon omredigering.

Jag vill endast tillägga, att, om mitt förslag skulle segra i en gemensam votering, det också kan gälla såsom ett »provisorium» lika väl som de utvägar utskottet antyder och en talare fästat uppmärksamhet på.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Öfverläggningen var härmed afslutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag därå och bifall i stället till det af herr Enander under öfverläggningen framställda yrkandet. Herr talmannen ansåg den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande n:o 31, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 och 12 §§
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställen bifallit det af herr Enander under öfverläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utvisade 92 ja, men 103 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 9.

Efter föredragning häruppå af lagutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om närmare bestämmelser rörande villkoren för värnpliktiges rätt att afflytta från riket, lämnades ordet på begäran till

Herr Lindblad, som yttrade: Jag har ingen anledning att motsätta mig det resultat, hvartill lagutskottet i förevarande fråga kommit. Men med hänsyn till de uttalanden, som gjordes vid 1901 års riksdag, och med afseende därpå, att Kungl. Maj:t tagit förevarande fråga under behandling och hänskjutit densamma till en kommitté för närmare utredning, vill jag för min del opponera mig mot det uttalande, som lagutskottet gjort i sista punkten med afseende på den föreslagna värnpliktsskatten.

För öfrigt har jag intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 10.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser om exekutiv försäljning af fastighet; och yttrade därvid:

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Mine herrar! Jag vill gärna gifva motionären rätt däruti, att den nuvarande lagstiftningen på detta område icke är fullt tillfredsställande, men jag måste dock erkänna, att jag ställer mig mycket tveksam till det föreliggande förslaget. Och i alla händelser anser jag, att det är en del omständigheter, som icke äro berörda vare sig af motionären eller af lagutskottet, hvilka dock böra komma till beaktande vid en eventuell utredning af denna fråga.

För det första synes det mig vara oklart, huru motionären tänkt sig, att det skulle gå till, då en borgenär begärt utmätning af en sådan fastighet, som icke får försäljas, utan försäljningen inhiberas på den grund, att det belopp, som fastigheten betingar, ej räcker att betäcka de prioriterade fordringarne. Är då meningen, att den prioriterade borgenären skall bestå alla exekutionskostnaderna, ty det är ju gifvet, att dessa icke kunna uttagas ur den pantförskrifna fastigheten, då den icke får försäljas.

Vidare är det äfven en annan sak, som jag anser måste beaktas, om en utredning af denna fråga skall komma till stånd.

Motionärens afsikt — och kanske äfven utskottets — har varit den, att man skulle stärka fastighetskrediten. Men jag bar äfven i det hänseendet mina betänkligheter och betviflar, om det målet kan vinnas på denna väg, och jag undrar, huruvida man ej snarare genom antagandet af detta förslag i vissa fall skulle komma till en alldeles motsatt verkan. Man kan t. ex. tänka sig, att egaren till en egendom, som har ett belåningsvärde af t. ex. 20,000 kronor, in-tecknar denna för 16,000 kronor. Han anser sig nämligen för tillfället icke behöfva låna större belopp än dessa 16,000 kronor. Något år därefter kommer emellertid fastighetsägaren under fund med att han kunde behöfva låna ytterligare 4,000 kronor, så att han skulle komma upp till det belopp af 20,000 kronor, som ursprungligen var egendomens belåningsvärde. Men den person, som förra gången lånade ut penningar åt honom, har ej några sådana disponibla nu, utan fastighetsägaren får vända sig till annan person för att söka få sitt lån beviljadt. Men då vet denne senare person, att, för den händelse att sådana konjunkturer skulle inträda, att denna egendom vid eventuell försäljning icke skulle betinga mer än t. ex. 15,000 kronor, fastigheten då vore fredad från exekutiv försäljning och att han icke kunde utfå något af sitt kapital. På detta sätt, menar jag, skulle man å ena sidan skada fastighetskrediten och å andra sidan så låsa fast kapitalet i en egendom, att en person, som har en fordran i en in-tecknad egendom, under vissa förhållanden omöjligen skulle kunna utfå denna, om en sådan lagstiftning skulle komma till stånd.

Slutligen ber jag att få hänvisa till hvad som finnes återgifvet ur motionärens motiver på sidan 5 i betänkandet, där det heter: »I Preussen möjliggöres grundsatsens tillämpning af bland andra följande förhållanden: att jordbruksinventarier anses såsom tillbehör till den fasta egendomen och icke få utmätas annorledes än i sammanhang med denna» o. s. v. Det undras mig, om detta ej skulle kunna föra oss in i så invecklade förhållanden, att det ej vore önskvärdt, att vi inläte oss därpå, och skulle vi nödgas att ingå på något dylikt för att få denna princip införd, hvilken princip ju i vissa fall — det med-gifver jag gärna — kan ha vissa företräden framför den nuvarande, skulle jag hafva ännu större betänkligheter därvidlag än beträffande de punkter jag förut berört.

Jag har ej något yrkande att framställa i denna fråga, utan hoppas, att någon af lagutskottets herrar ledamöter skall gifva tillfredsställande svar på de anmärkningar jag nu framställt eller att desamma måtte blifva beaktade vid en eventuell utredning.

Herr Zetterstrand: Hvad den sista anmärkningen beträffar, hänför den sig till förhållandena i Preussen, men det är icke dem vi åberopa, utan det är de finska förhållandena, som vi fäst oss vid. I Finland har kommit till stånd en lag, som är i öfverensstämmelse med det nu föreliggande förslaget. Denna lag har nu verkat i sju år och därunder mötts med mycken tillfredsställelse och anses vara tillfyllestgörande.

Hvad angår öfriga detaljanmärkningar, som motionären fram-

ställt, är jag öfvertygad om att de vid utarbetandet af ett blifvande lagförslag i ämnet skola tagas under öfvervägande.

Då jag tror, att denna fråga är af ganska stor betydelse för fastighetskrediten, tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 11.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett national-ekonomiskt råd m. m.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, n:o 68, hemställde herr *Lyckholm*:

att Riksdagen måtte för sin del uttala sig för inrättande snarast möjligt af ett nationalekonomiskt råd och i underdånig skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes för främjande af näringslifvet tillsätta ett permanent råd, benämndt nationalekonomiska rådet, bestående af 10 personer, hvilka bland sig ägde erfarna och kunniga män inom näringslifvets olika grenar, nämligen handel, sjöfart, industri och handverk, bergsbruk, jordbruk, skogsväsendet och fiskerinäringen. Nationalekonomiska rådets uppgift skulle vara: att i största möjliga omfattning ägna omsorg åt näringslifvet i landet;

att noga aktgifva på vårt lands ekonomiska intressen;

att söka verka för en planmässig och väl ordnad national-ekonomi;

att verka för införande af enkla former och snabb expedition af frågor, som berörde näringslifvet, samt före början af riksdagen hvarje år framlägga för regeringen utredningar och förslag att steg för steg höja och främja näringarna, hvilka utredningar och förslag skulle delgifvas Riksdagen, antingen de föranledt till framläggande af regeringspropositioner eller icke. Främst skulle rådet utreda de frågor, som Kungl. Maj:t behagade anbefalla, men i öfrigt äga fritt val.

Utskottet hemställde, att Andra Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och i hvad mån saken af särskild representation för landets näringar, utgången från dessa näringar själfva, kunde afhjälpas genom tillsättande så snart ske kunde af ett råd, hvars uteslutande uppgift vore att främja landets näringslif och sålunda äfven bereda en mot de växande skatterna svarande bärkraft.

Vid utlåtandet hade fogats reservationer af:

herr *Branting*, som föreslagit, att herr Lyckholms förevarande motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda; och

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

herr *Ahlstrand* mot vissa delar af motiveringen.

(Forts.)

I sammanhang härmed föredrogs ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 144, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut i anledning af dess första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om tillsättande af ett nationalekonomiskt råd; och inhämtades däraf, att Första Kammaren bifallit en af dess tillfälliga utskott gjord hemställan af samma innehåll som den, hvilken innefattades i Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts förevarande utlåtande.

Sedan utskottets ofvannämnda hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr *Branting*: Herr talman, mina herrar! Som herrarne se af utskottets utlåtande, har jag funnit mig nödsakad att anmäla min reservation mot det slut, hvartill utskottet kommit.

De skäl, som därvid hufvudsakligast varit för mig bestämmande, äro angifna i reservationen. Sedan dess har, såsom vi nyss hörde, denna fråga varit före i Första Kammaren och där ledt till samma slut som det, till hvilket utskottet här nu vill föra oss. Och det må jag säga, att om jag någon stund varit tveksam om huru jag skulle ställa mig i denna sak, blef jag ännu mera öfvertygad om det riktiga i den ståndpunkt, jag intagit, när jag hade tillfälle att för en vecka sedan åhöra Första Kammarens debatt i ämnet.

Där fick man t. ex. höra en talare stiga upp och tala länge och väl för afslag å utskottets hemställan — och han argumenterade så, att kommerskollegium redan hade en tillräcklig mängd institutioner, till hvilka det kunde vända sig för erhållandet af nödiga upplysningar och på sådant sätt komma i vederbörlig kontakt med näringsidkarne själfva, — men med en märklig saltomortal slöt han i alla fall sitt anförande med att säga ungefär sålunda: om herrarne nu tro, på grund af hvad jag yttrat, att jag skulle vilja afstyrka detta skrifvelseförslag, så är det visst icke riktigt. Denna skrifvelse må gärna gå. Det blir alltid något för Kungl. Maj:t att tänka på, och det kan alltid vara till någon nytta. En annan talare yttrade sig där i rätt vidlyftiga ordalag för motionen och för utskottets hemställan, men han gjorde en volt i alldeles motsatt riktning. Han slöt med att yrka *afslag*, på den grund att för honom var icke den institution, till hvilken man här ville komma fram, tillräckligt ämbetsmannamässig.

Jag må säga för min del — och jag hoppas finna någon resonans för denna uppfattning uti denna kammare — att snarare är fara värdt, att vi komma allt för mycket in på att skapa ett alldeles nytt ämbetsverk, om vi gå in på hvad utskottet här har föreslagit. En tredje talare i Första Kammaren begagnade endast tillfället till att utveckla sin egen uppfattning angående huru en institution, som

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)

skulle vara representativ för näringarna, borde vara beskaffad. Emellan denna institution och det råd, hvarom Första Kammarens utskott talat, och äfven det råd, hvarom Andra Kammarens utskott talat i sin motivering, fanns icke just någon synnerlig likhet, men resultatet blef i alla fall för honom detsamma, nämligen att en skrifvelse borde gå till regeringen med begäran, att den ville taga frågan om hand och söka att själf tillskapa ett sådant råd.

I Första Kammaren lyssnade jag förgäfvades efter att få höra någon under debatten framföra det skäl, som varit för mig i denna fråga, i det läge hvari den till sist kommit, helt och hållet bestämmande, nämligen att man här har försökt att åt Kungl. Maj:t uppdraga att *utse en representation* för näringslivet. Det förefaller mig, som om man begär ett synnerligen stort fel och alldeles ställer sig i konflikt med hela den representativa idén, ifall man först klagat öfver att näringarna behöfva själfva föra fram sina synpunkter och intressen hos administrationens spetsar, men sedan öfverlämnat åt just administrationens spetsar och åt Kungl. Maj:t att utse, hvilka bland näringarnas målsmän som man vill höra för att få de synpunkter framförda, som böra komma fram. Detta är efter min uppfattning ett totalt oriktigt tillvägagångssätt, och oriktigheten är så grundläggande, att den bör vara alldeles tillfyllestgörande för att för närvarande döma denna motion till att till ingen Riksdagens åtgärd föranleda.

Det är icke utan, att utskottet själf känner, att det varit inne på en föga tilltalande väg. Det har medgifvet icke en, utan flera gånger i sin motivering, att det riktiga vore, att det funnes en *vald* representation för näringarna, som uti hithörande frågor kunde för Kungl. Maj:t vara rådgifvande och fingervisande. Men sedan säges helt kort, att, eftersom det icke finnes för närvarande några lämpliga primärkorporationer, särskildt icke på industriens område, så — må Kungl. Maj:t taga alltsammans på sig. Jag har för min del icke kunnat gå med på en sådan omvändning, utan jag har tvärtom dragit den slutsatsen, att eftersom det, som utskottet säger, behöfs en representation för dessa näringar, för att en liffigare växelverkan måtte kunna inträda mellan statsmyndigheterna och näringarnas målsmän, bör det vara angeläget, att man söker att skapa förutsättningar för just en sådan representation. Må alltså de, som äro speciellt intresserade på detta område, ägna all sin uppmärksamhet och kraft åt att föra fram till vidare utveckling de redan ganska goda ansatser till representativa institutioner, som finnas, och sedan i sinom tid, när dessa representationer kunna sägas verkliga ha nått den utveckling, att de representera näringslivet, må det vara på sin plats att försöka skapa former, hvarigenom åt dem betryggas ett vederbörligt inflytande på ärendenas förberedande handläggning hos regeringen.

Det har också, både i utskottets utlåtande och i min reservation, framhållits en annan sida af denna sak, nämligen att det är en offentlig hemlighet, att starka sympatier förefinnas för att lätta bördan för de här ifrågakommande regeringsdepartementscheferna genom att få till stånd en regeringsrätt, hvarigenom de skulle slippa ifrån

att behöfva begravas i en mängd skrifverier och småsaker, hvarmed de nu få lof att taga befattning. Om denna tanke kommer till utförande, har man slagit in på en riktig väg för att åt regeringen betrygga det initiativ i hithörande ämnen, som det varit en af motionärens hufvudsynpunkter att, genom tillskapande af nya former på detta område, söka tillförsäkra densamma i högre grad än hittills varit möjligt. När man nu sålunda vet, att denna viktiga och utan tvifvel berättigade sida af motionärens framställning torde komma att beaktas på en annan väg än han för ändamålet föreslagit, har man äfven däruti en ytterligare anledning att icke alltför oförberedt gå med på hans framställning i hvad den afser bildandet af en sådan rådgifvande institution, hvilken Kungl. Maj:t skulle ha godheten att ge åt sig själf alldeles vid sidan utaf Riksdagen, alldeles vid sidan utaf någon som helst konstitutionell garanti, alldeles utan att man kan veta, hvart något sådant skulle taga vägen, och möjligen med risk, att denna institution skulle tjäna som förstärkt stöd åt mäktiga intressen, hvilka förhända nog i alla fall lätt kunna göra sig gällande genom sitt inflytande på höga regeringskretsar.

En möjlighet vore således, att denna institution komme att utveckla sig i en, efter min mening, farlig riktning. En annan möjlighet vore, att den blefve blott en tom dekoration, som rakt icke komme att tjäna det syftsmål, för hvilket den blifvit tillsatt, och således alls icke komme att medföra det resultat, som motionären afsett med densamma. I intetdera fallet synes det mig, att Andra Kammaren bör vara synnerligen angelägen att på sådana skäl, som af utskottet här blifvit anförda, taga denna hemställan och förena sig med Första Kammaren.

Jag tror för öfrigt, att man bör fästa ett visst afseende därvid, att denna tanke genast vunnit så stark anslutning inom Första Kammaren. Redan uti detta faktum ligger ytterligare en maning att se upp, så att man icke går in på vägar, dit kanske Andra Kammarens flertal alls icke skulle vilja följa.

Jag skall alls icke nu gå in i någon detaljkritik af utskottets motivering, ehuru det kunde finnas åtskilligt att däremot invända. Man får, så vidt jag kan förstå, af denna motivering det intryck, att de, som samlat sig omkring densamma, själfva äro ganska vacklande, osäkra och trefvande på det område, där de röra sig. De ha icke rätt vetat hvad de skola föreslå, utan ha valt synnerligen vaga och obestämda uttryck. Ett rent drastiskt exempel härpå har man i motiveringen på sid. 36, där utskottet resonerar om huruvida man borde ha ett *stort* råd eller ett *litet* råd. Ett par satser där lyda ungefär på följande sätt: »Utskottet finner goda skäl kunna anföras för den åsikten, att antalet ledamöter i rådet icke bör vara för litet. — — Utskottet har likväl enat sig om den mening, att rådet åtminstone till en början bör bestå af ett inskränkt antal medlemmar. — — Dock bör antalet vara så stort, att möjlighet icke saknas att i detta råd få inrymda sakkunniga målsmän för Sveriges hufvudnäringar.»

Ja, hvad är det egentligen meningen att komma fram till, när man skrifer så fram och tillbaka, som utskottet i detta fall gjort?

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.

(Forts.)

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

Jag klandrar icke utskottet därför, ty det har stått inför uppgifter, som det helt visst icke varit möjligt för detsamma att lösa. Men nog bör sådant vara ytterligare ett skäl för kammaren att vara betänksam mot att gå in på en dylik fram- och tillbaka-motivering.

Jag hemställer, herr talman, med anledning af hvad jag redan anfört och med hänvisning till de skäl, som äro framförda i min reservation, om afslag på herr Lyckholms förevarande motion och på utskottets hemställan.

Herr Lyckholm: Herr talman! Den ärade reservanten har påstått, att utskottet varit famlande i sitt utlåtande och icke vetat hvart-hän det velat komma med denna motion. Ja, det kan ju vara till en viss del sant, men att på en gång färdigbygga något sådant som detta kan gärna icke någon begära, och att utskottet i denna sak kommit längre än motionären, det säger ju för öfrigt den ärade reservanten själf i sin reservation, sista stycket på sid 40. Det heter där: »Detta är nog en vacker och riktig framtidstanke, himmelsvidt skild från de bizarra föreställningar, hvilka motionären i Första Kam-maren uttryckt etc.»

Där erkänner ju således den ärade reservanten själf, att utskottet dock har kommit åtminstone närmare målet än motionären i Första Kam-maren.

Den ärade reservanten påstår, att, om medlemmarna i detta råd nu till en början skulle utnännas af Kungl. Maj:t, man därigenom skulle tillskapa en kategori oansvariga rådgifvare. Ja, jag vet icke, om man kan gå in på det påståendet. Ty icke kan väl den omständigheten i och för sig själf, att det är Kungl. Maj:t som utser dessa medlemmar hafva en sådan verkan; icke kunna väl de därigenom känna sig mera oansvariga. Vi ha ju, som bekant, här ifrån Riks-dagen sändt många skrivelser till Kungl. Maj:t, hvilken på grund af dessa skrivelser tillsatt kommittéer. Jag tror, det är många i denna kammare, som äro medlemmar af sådana kommittéer. Man skulle då kunna fråga dem, om de känna sig mindre ansvariga, därför att det är Kungl. Maj:t, som har utnämnt dem, än hvad de skulle göra, om t. ex. någon korporation hade utsett dem till kommittéledamöter.

Vidare anför den ärade reservanten, att han anser det som ett oafvisligt kraf, att hufvudgrenarne inom industrien och näringarna själfva må få välja sina förtroendemän.

Ja, det erkänner ju också utskottet, och jag vill fästa uppmärksamheten på att med den snabba utveckling, som allting numera har, så kunna ju snart nog sådana korporationer bildas, som kunna välja personer, lämpliga att sitta i nationalekonomiska rådet. Den ärade reservanten själf medger ju också längre ned på sid. 41, att för närvarande utan tvifvel flere sådana korporationer finnas, som i detta fall skulle vara lämpliga som valkorporationer. Medgifvas måste kanske dock, att icke hvarje industri och näringsgren har korporationer lämpliga att välja ombud till detta nationalekonomiska råd.

Den ärade reservanten slutar med yrkandet, att motionen icke måtte till någon Andra Kam-marens åtgärd föranleda.

Jag må för min del bekänna, att detta — för att begagna reser-

vantens egna ord — dock är något »bizarrt». Han själf anser ju detta vara en riktig framtidstanke, och ändock slutar han med att yrka afslag å utskottets hemställan. Vore det då icke bättre att instämna med utskottet och sända en begäran till Kungl. Maj:t att ta frågan i öfvervägande, så att man finge se, hvad Kungl. Maj:t vidare kan åtgöra i denna sak.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)*

Utskottet har ju icke tvekat att taga detta steg, och Första Kammaren har heller icke tvekat att taga detta steg för att nå denna vackra framtidstanke. Därför gör det verkligen ett »bizarrt» intryck, att reservanten, som väl vill kallas för en framtidsmän, uppmanar kammaren att icke fatta ett beslut, hvarigenom man skulle komma närmare denna riktiga och vackra framtidstanke.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Roos: Herr talman! Större allmänna frågor, som beröra vår inre politik, ha ju i de flesta fall två sidor: den sidan, från hvilken näringslivet betraktar frågan, och den statsfinansiella.

Om man då för mycket fäster uppmärksamheten på den ena af dessa sidor, händer det ju, att man mister blicken för den andra.

Här i kammaren ha förekommit sådana uttalanden, som att t. ex. en önskad nedsättning af persontarifferna på statens järnvägar icke måtte komma till stånd, därför att sådant skulle vålla minskning i statens inkomster. Det har också förekommit, att statsmyndigheterna ha upphört med att anslå medel till inköp af skog, därför att detta skulle vålla ökade utgifter. Det är alltså frågan om inkomster och utgifter för staten, som härvidlag spelat en rol, men icke frågan om hvilka åtgärder som borde vidtagas till främjande af näringslivet. Det kan ju också ha sin ganska giltiga förklaring, att man här i kammaren och Riksdagen mera beaktar den statsfinansiella sidan. Vid hvarje år förekommer ju såsom en af Riksdagens viktigaste uppgifter just detta att uppgöra budgeten, att bestämma hvar man skall taga inkomsterna och hvilka utgifter man vill vara med om; och äfven Riksdagens sammansättning pekar hän på att näringslivets intressen icke alltid kunna vinna tillräckligt beaktande.

Om man ser sig omkring här i kammaren, finner man, att vi här hufvudsakligen utgöras af hemmansägare, lärare och andra tjänstemän, men endast undantagsvis af idkare utaf de näringar, som man skulle vilja kalla stadsmannanäringar. Och detta är ett förhållande, som man inte kan vänta någon förändring i; ty Riksdagen är ju sammansatt på grund af politiska hänsyn, och icke egentligen med hänsyn till att de olika klasserna skola bli proportionellt representerade.

Men om det således är ett faktum och ett faktum, som kommer att bli bestående, att näringslivets intressen, som allt mer kräfva att bli beaktade, icke kunna vänta att få ett tillräckligt antal af tillräckligt kraftfulla målsmän in i Riksdagen, hvilka åtgärder bör man då vidtaga för att afhjälpa det rådande missförhållandet?

Motionären föreslår ett näringsråd, eller, såsom han kallar det, ett nationalekonomiskt råd eller en församling af våra bästa ekonomiska krafter, som där skulle med sin erfarenhet och sina kunskaper meddela råd och taga initiativ.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

Om herrarna ha läst det här utkottsbetänkandet, måste herrarne ha funnit, att det är påfallande, att under närmare hundra år man här gjort yrkanden i precis samma riktning.

Den kommitté, som 1819 tillsattes för att inkomma med förslag till ombildning af styrelseverken, ville ha en konselj af kunniga och erfarna slöjdidkare, som skulle stå vid regeringens sida för att ge råd, men den skulle icke ha initiativrätt.

De kommittéer, som 1874 och 1883 tillsattes med uppdrag, bland annat, att afgifva förslag till indragning af kommerskollegium, föreslogo organiserandet af en särskild ekonomisk representation, som både skulle vara rådgifvande och ha rätt till initiativ. 1898 års handels- och sjöfartskommitté föreslog endast en mindre rådgifvande korporation. Det är ju icke så märkvärdigt, att den ena kommittén följde den andra i spåren. Men det är att lägga märke till, att så godt som alla näringsidkare, som hördes öfver 1883 års förslag, nära nog enhälligt förklarade, att det vore af verkligt behof påkalladt att få ett sådant råd till stånd, och att det väntades skola medföra afsevärdt gagn och nytta för näringarne.

Ambetsverken, som yttrat sig i frågan, och Kungl. Maj:t hafva också haft samma uppfattning. Vid föredragning af 1874 års kommittébetänkande förklarade Kungl. Maj:t sig i hufvudsak gilla den däri framställda tanken. Och då 1883 års kommittébetänkande föredrogs, yttrade dåvarande civilministern, att en särskild anledning, hvarför han då ville hafva ett departement för handel och näringar i stället för ett ombildadt kommerskollegium var, att han trodde, att därigenom lättare skulle kunna organiseras en representation för näringarne, hvilken han ansåg nödvändig. Jag minns nu icke, om hans ord föllo precis på detta sätt, men det var andemeningen.

Detta visar emellertid, att de högsta administrativa myndigheterna hafva fått ögonen öppna för att det är icke ensamt inom ämbetsverkens salar, som de för näringslifvet viktiga frågorna kunna med tillräcklig grundlighet afhandlas, eller att man där kan finna tillräckligt vida synpunkter eller tillräckligt praktisk blick för hvilka åtgärder som i näringarnas intresse böra vidtagas. Och det torde väl vara fullkomligt klart, att frågan om hvad som bör göras för näringslifvets höjande här i Sverige kräfver ett allvarligt behjärtande.

Jag vill icke närmare redogöra för den långa framställning motionären gjort i detta hänseende, en framställning, som jag anser innehålla många riktiga synpunkter. Men jag vill påpeka, hvad en motionär i denna kammare rörande skogsfrågan uppgifvit, nämligen att redan år 1888 beräknats, att öferskottet af afverkningen utöfver återväxten af skog belöpte sig till omkring 5 millioner kubikmeter årligen. Och jag vill äfven framhålla det allmänt kända förhållande, att malmerna i Norrbotten exporteras utan att lämna en afkastning, som uppgår till stort mer än brytningskostnaden. Vi blifva således utaf med våra kapital i malmer och skogar, utan att det bildas något annat kapital, som kan ersätta dessa förlorade tillgångar.

Men, mine herrar, om det också får anses vara konstateradt, att

något härvidlag bör göras, följer däraf icke med nödvändighet, att det just behöfver vara det, som motionären föreslagit.

Jag har till förmån för en åtgärd i motionens syfte anfört några uttalanden, som i frågan gjorts här i landet. Och jag skulle äfven kunna åberopa mig på den utländska erfarenheten på detta område. Särskildt vill jag påpeka, att enligt hvad en känd vetenskaplig författare bär i Sverige omtalade i ett föredrag vid ett sammanträde år 1880 med nationalekonomiska föreningen, det stora uppsving på näringslifvets område, som han uppgaf hafva ägt rum i Würtemberg, utan allt tvifvel vore att datera från den tidpunkt, då en institution där inrättades, i vissa hänseenden snarlik det nu föreslagna nationalekonomiska rådet. Han omnämnde bland annat, att industri, export, kommunikationer förut så godt som lågo i lägervall, men att förhållandena blefvo helt annorlunda, då »Centralstelle für Gewerbe und Handel» kom till stånd — denna institution motsvarade väl ej alldeles det nu ifrågakända nationalekonomiska rådet, utan utgjorde snarare ett mellanting mellan detta och kommerskollegium. — Sedan den tiden, då näringsidkarne fingo tillfälle att själfva föra sina åsikter till torgs genom denna korporation, har man att datera det ekonomiska uppsving, som faktiskt ägt rum inom nämnda land.

Men om man nu kommer till det resultat, att vi böra inrätta ett näringsråd, framställer sig den frågan: hvilka näringar skola däri vara representerade? Skall man åtnöja sig med, såsom handels- och sjöfartskommittéen förordade, ett råd för handel och sjöfart eller äfven medtaga industri, jordbruk, skogshandtering, bergsbruk o. s. v.

Utskottet har utan tvekan valt det senare alternativet.

Det finnes ju alldeles ovedersägligt en ganska skarp intresseotsats mellan å ena sidan jordbruket och å den andra industrien. Särskildt är detta förhållandet beträffande den arbetskraft, som för hvardera af dessa näringar är behöflig. Jordbrukets målsmän klaga ju öfver att arbetskrafter tagas från jordbruket af industrien. Och säkerligen är en af de kanske viktigaste orsakerna till den onekligen bekymmersamma ställning, hvori jordbruket befinner sig, just den omständigheten, att arbetskraften så fördyrats. Men ha i ett eller annat hänseende jordbruk och industri skilda intressen, är detta en ytterligare anledning, att de olika näringarnes målsmän komma tillsammans och kunna göra sig förstådda af hvarandra. Skulle hvarje näring ha sin speciella representation — en åtgärd, som på vissa håll förordats, — vore därmed ingenting gjordt för att häfva det misstroende, hvarmed en näringsgrupps önskemål ofta mötes från de andra näringarnas sida. Och om näringarna ha olika intressen, ha de äfven å andra sidan många intressen gemensamma. Utskottet har uppräknat åtskilliga sådana gemensamma intressen, och jag vill för min del endast påpeka ett: intresset af billiga kommunikationer.

Den förste talaren här i afton i denna fråga har icke fäst sig vid spörsmålet om hvilka näringar borde vara representerade i det föreslagna nationalekonomiska rådet, utan endast vid det sätt, hvarpå ett sådant råd skulle komma till stånd, och han framhöll därvid, att det icke borde ske genom utnämning af Kungl. Maj:t utan genom val af lämpliga primärkorporationer. Häri delar han ju fullkomligt

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)*

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

utskottets tanke. Utskottet säger ju på flera ställen i sitt betänkande, att vi måste komma därhän, att de kraf och önskingar, som göra sig gällande bland näringsidkarne, också blifva framförda af dem, som utsetts af näringslifvets målsmän. Men — tillägger utskottet — vi kunna för närvarande ej så organisera det. Det kan ju påpekas, att vi redan hafva handels- och sjöfartsnämnder i städerna, och att det kanske snart kommer att inrättas handels- och industrikammare, om hvilka 1883 års kommitté yttrade, att de voro de lämpliga primär-korporationerna vid förrättande af dessa val. Men med en sådan anordning af valen kunde det lätt gå därhän, att man finge en alltför stor korporation med ett hundratal ledamöter, hvarförutom lokala intressen skulle kunna komma att obehörigen göra sig gällande.

Utskottet har ansett, att valkorporationerna borde utgöras af så att säga en landsorganisation: för jordbruket den så kallade landtbruksriksdagen, för handeln Sveriges allmänna handelsförening och så vidare. Men då för närvarande någon större sammanslutning af industrien icke finnes, har utskottet ansett, att med frågan om självvalda representanter för näringarna borde anstå, till dess en sådan bildats.

Nu kan man visserligen säga, att vissa större sammanslutningar af yrkesidkare redan förekomma, såsom t. ex. arbetsgifvareföreningar i våra större städer, Svenska teknologföreningen med flera. Men ingen af dessa sammanslutningar torde få anses fullt motsvara det kraf man härvidlag måste uppställa, att det skall vara en sammanslutning, omfattande alla dem, hvilka själfva idka industriell verksamhet.

Det var några ord i herr Brantings anförande, som jag fäste mig vid, nämligen rörande antalet ledamöter i det föreslagna rådet. Utskottet har med de klandrade raderna velat säga, att goda skäl kunna anföras för den åsikten, att antalet ledamöter i rådet icke bör vara för litet. Vårt land är vidsträckt, och betingelserna för dess näringslif äro ganska olika på olika orter. Utskottet tänker därvid på det yrkande, som förut refererats, att det skulle vara ända till 100 ledamöter. Detta anser utskottet för sin del icke riktigt. Ty därigenom skulle denna institution blifva så att säga en riksdag bredvid den svenska Riksdagen. Men däremot vill utskottet icke, att ledamotsantalet skall vara så ringa, som t. ex. handels- och sjöfartskommittén föreslog, eller 5 å 10 medlemmar, utan antalet bör visserligen vara inskränkt, men dock så stort, att möjlighet förefinnes att inom detta råd få Sveriges hufvudnäringar representerade genom sakkunnige målsmän.

Det kan hända, att denna utskottets mening är oklart uttryckt, men nog torde den med något så när god vilja kunna fattas.

Herr talman! På grund af hvad jag sålunda anført, hemställer jag om bifall till hvad utskottet i detta betänkande föreslagit.

Herr Ljunggren: Herr talman; mina herrar! Det måste för en hvar närings- och industriidkare verka i hög grad uppmantrande och fägnesamt, att intresset för vårt näringslif tager sig uttryck inom Riksdagen, detta kanske desto mer som det icke torde hända så ofta, att Riksdagen ägnar våra näringar någon speciell omvårdnad utöfver de vanliga formerna för en dylik omvårdnad, sådana de föreligga i

statsmaskineriet. Det nu föreliggande förslaget synes mig därför synnerligen ägnadt att väcka förhoppningar, att statsmakterna skola behjarta industriens och våra näringars kraf.

Själff industriidkare, men icke främmande för handelns kraf, har jag naturligtvis närmast kunnat beakta, hvad dessa båda näringar behöfva och hvad för dem kan göras. Jag anser, att hvad motionären föreslagit är ett af de många sätt, hvarpå dessa näringars intressen kunna befordras, ehuru jag likväl icke kan anse det annat än som ett provisorium. Jag tillåter mig fästa kammarens uppmärksamhet på en omständighet, som torde vara af en viss betydelse vid bedömande af denna fråga, nämligen det som utskottet berört på sidorna 14 och 15 i sitt betänkande, eller frågan om inrättande af en handels- och industrikammare i riket. Denna fråga synes mig ligga så nära den nu förevarande, att den bör i någon mån beaktas. Och att så skett hos den myndighet, som för närvarande har under behandling frågan om inrättande af en handels- och industrikammare i riket har jag mig bekant. Det framgick äfven af diskussionen i Första Kammaren.

Utskottet nämner, att frågan om organiserande af en handels- och industrikammare i riket väcktes vid fjärde skandinaviska national-ekonomiska mötet i Malmö år 1881. Den resolution, som mötet fattade, var ju särdeles behjartansvärd. Men den ledde icke till något resultat. Först tre år därefter vid allmänna svenska industriidkareföreningens sammanträde förevar frågan ånyo, och beslöts då att uppmana centralföreningen för handtverks-, fabriks- och industriföreningarna i riket att hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärders vidtagande för inrättande af en handelskammare och en industrikammare i Stockholm och en särskild dylik kammare för hvarje län samt ett för hela riket gemensamt industri- och handelsråd.

Det var dit jag ville komma. Ett handels- och industriråd har varit påtänkt år 1884. Och jag finner den frågan hafva så stor gemenskap med föreliggande fråga om inrättande af ett national-ekonomiskt råd, att det är knappast mer än namnet, som skiljer. Det program, som nämnes på sidan 15 i utskottets betänkande rörande centralmyndighetens verksamhet, öfverensstämmer i sina hufvuddrag jämväl med motionärens program. Kungl. Maj:t hade år 1883, såsom af utskottets utlåtande inhämtas, tillsatt en kommitté för afgifvande af förslag rörande ombildningen af kommerskollegium. Åt denna kommitté, som omedelbart därefter kompletterades med två näringsidkare, däribland kammarens nuvarande talman, uppdrog Kungl. Maj:t behandlingen af det af centralkommittén för samtliga handtverks-, fabriks- och industriföreningar i riket väckta spörsmål. År 1885 afgaf nämnda kommitté ett utlåtande, åtföljdt af motiveradt författningsförslag, men det blef icke något resultat af detta förslag. Man skulle nästan kunna säga, såsom här nämnts förut i kammaren, att det är svårt att få igenom något här i landet, innan det blir för sent. År 1902, således efter åtskilliga års väntan, väcktes frågan ånyo på tal af Sveriges allmänna handelsförening, som hos Kungl. Maj:t anhöll om åtgärder för inrättande af industri- och handelskammare i riket i närmare öfverensstämmelse med 1885 års kommitté-

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

utlåtande. Detta utlåtande talar äfven om ett centralråd. Kommittén säger i slutet af sitt utlåtande: »Därest Eders Kungl. Maj:t skulle finna tjänligt att, i fråga om industri- och handelskammareinstitutionens vidare utveckling eller rörande något annat ämne, höra ombud för landets samtliga näringsidkare, synes detta tills vidare lämpligast kunna ske genom att låta delegerade för de särskilda kamrarne sammanträda till gemensamma öfverläggningar». Jag har nämnt allt detta för att komma till min slutsats och min åskådning af frågan, nämligen att representanterna för de olika näringarna borde vara utsedda af de olika näringarnas korporationer själfva. Jag betraktar Kungl. Maj:ts utseende af rådet såsom ett blott provisorium, intill dess samtliga näringar, som skola i ett sådant råd företrädas, kunna själfva utse sina delegerade. Utskottets betänkande innehåller äfven en sats, som till fullo styrker mig i hvad jag förut omnämnt i kväll, nämligen att det vore mest betryggande, om ett dylikt råd kunde väljas af primärkorporationerna. Nästa sats i utskottsbetänkandet innehåller ett påpekande däraf, att det egentligen endast är industrien, som saknar dylika korporationer, tjänliga till valkorporationer. Men då, som jag redan nämnt, frågan om en industri- och handelskammareinstitution verkligen är aktuell och så långt kommen, att frågan nu ligger under kommerskollegii ompröfning, ja till och med framskridit så långt, att utlåtanden från landets olika delar inkommit till kommerskollegium, en samling sympatiska uttalanden från 26 handels- och sjöfartsnämnder, 16 korporationer och föreningar samt 5 enskilde näringsidkare — af dessa 47 utlåtanden är det endast 4, i hvilka det uttalas några tvifvelsmål om en dylik institutions värde, nämligen i utlåtandena från de i Stockholm iungerande nämnderna och föreningarna — när det kommit så långt, att kommerskollegium behandlat detta ärende, och kommerskollegium till och med bordlagt frågan i afvaktan på Riksdagens beslut rörande nu förevarande förslag för att, efter hvad jag erfarit, företaga båda frågorna, som kollegium anser höra tillsammans, till gemensam handläggning och behandling, så anser jag mig tryggt kunna ansluta mig till utskottets skrifvelseförslag, förvissad om att den föreslagna åtgärden blott bör betraktas såsom ett provisorium.

Jag instämmer i hvad reservanten yttrar i slutet af sin reservation om att det varit mera skäl, att utskottet för att främja sitt syftemål sökt påvisa sättet att afhjälpa den antyddas bristen på valkorporationer. Jag instämmer också, såsom äfven framgår af hvad jag redan nämnt, däri, att det är en riktig och vacker framtidsstanke, att som rådgifvande vid regeringens sida bör stå en sakkunnig representation för nationens alla ekonomiska intressen, och jag ber att få för kammaren uttala en förhoppning, att Riksdagen, då den kan göra något för våra näringar, icke måtte af formella skäl eller af rädsla för ämbetsverks bildande eller dylikt låta förmå sig att säga nej.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets skrifvelseförslag.

Friherre Bonde: Herr talman! Mina herrar! Det är ingalunda förvånande, att den nu föreliggande frågan omfattats med stort

intresse af de ledamöter i denna kammare, hvilka äro näringsidkare, och att de, hvar och en beträffande den näringsgren, hvars befrämjande han mest är intresserad af, vid denna fråga knyta sina förhoppningar och tänka att, om den föreslagna institutionen kommer till stånd, näringarna skola få en större omvårdnad än som nu är fallet. Denna deras tankegång fattar jag således synnerligen väl. Men å andra sidan tror jag dock, att det för dem är mycket farligt att härvidlag förfira sig och nappa tag i första krok, som för dem utlägges, samt tro, att första bästa förslag, som framkommer, är godt, därför att det kanhända synes så vara. Jag tror nämligen, att det förevarande förslaget bör noga granskas, innan kammaren uttalar sig till förmån för detsamma. Man brukar ju ofta framhålla, att kammaren gärna kan, utan att därmed alltför mycket binda sig, uttala sig i frågor, som endast afse aflåtandet af en skrivelse till Kungl. Maj:t, som sedan får pröfva saken och bära ansvaret. Men det är ganska farligt att resonera på detta sätt. Ty med kändedom om Kungl. Maj:ts beredvillighet gent emot den svenska Riksdagen, vågar jag påstå, att Riksdagen endast behöfver uttrycka något önskemål, för att Kungl. Maj:t genast skall tillmötesgå detta, och motsatsen inträffar väl ytterst sällan.

För öfrigt är man ej heller alltid så noga med frågor, som behandlats af ett utaf kammarens tillfälliga utskott och därför just måste gå öfver till medkammaren och där underkastas ny utskottsgranskning och man litar då ofta på att medkammaren, så snart det är fråga om ett förslag, som icke inom densamma själf framkommit, skall vara något mera nogräknad. I detta nu föreliggande fall befinner sig dock frågan i det läget, att den redan blifvit i Första Kammaren afgjord; där har man nämligen med en synnerligen knapp majoritet, bestående af endast ungefär en tredjedel af hela medlemsantalet, bifallit en motion, som i det hela är densamma, som den vi nu hafva att behandla. Härigenom blir förhållandet det, att om äfven Andra Kammaren nu skulle uttala sig till förmån för den föreliggande motionen, så blifver detta Riksdagens beslut och en skrivelse kommer till stånd, däri man hos Kungl. Maj:t begär inrättandet af ett nationalekonomiskt råd. Låtom oss därför, innan vi fatta vårt beslut, noga tänka efter, om ett råd, så organiseradt som motionären och utskottet tänkt sig, verkligen kan vara våra näringar till så stort gagn som de tro. Jag för min del kan icke tro det. Visserligen hafva, under de senaste dagarna, motionärerna ifrigt sökt att påverka kammarledamöterna genom utdelandet af, om jag så får säga, läroböcker — åtminstone har jag erhållit ett slags katekes, uppställd i frågor och svar, som det heter: en katekes, uti hvilken framställas åtskilliga spörsmål rörande en mängd ekonomiska ämnen och på hvilka spörsmål afgifvits »tydliga och klara svar». Hvad jag uti denna skrift egentligen mest fäst mig vid, är det egendomliga slut, hvartill dess författare kommer. »Lika naturligt som det är, att flertalet af medlemmarne i Andra Kammaren, hvilket nitälskar för näringslivets utveckling, skall erkänna det riktiga och behjärtansvärda förslaget om inrättande af ett nationalekonomiskt råd, lika naturligt är det dock, att den lilla socialistiska gruppen inom kammaren, som enligt sitt

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*
(Forts.)

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.

(Forts.)

program vill samhällets omstörtande, icke kan vara med om ett förslag, hvilket åsyftar hela samhällets trygghet och framgång.»

Det är denna lilla praktblomma, som jag, som sagdt, mest fäst mig vid och som är en tydlig pik eller hänsyftning, kan jag säga, på reservanten inom utskottet. För att man nu ej i denna kammare — eller bland den stora allmänheten — skall tro, att ett afslag på föreliggande motion måste betraktas såsom ett godkännande af någon punkt i det socialistiska programmet, anser jag det vara nödvändigt, att äfven andra, som ej tillhöra hvad man kan kalla »den lilla socialistiska gruppen» inom denna kammare, uttala sig i frågan, och är det mig då en glädje att i *detta* fall kunna obetingadt ansluta mig till »denna lilla socialistiska grupp». Jag är nämligen af den åsikt, att — såsom jag redan förut haft äran nämna — ett national-ekonomiskt råd, organiseradt på sätt som föreslagits, icke är lämpligt. Jag nekar ingalunda till att icke våra näringar och vår handel behöva en representation. Men hvarje representation måste ju så att säga byggas upp nedifrån och uppåt eller, med andra ord sagdt, bestå af *valda* ombud. Sällan har man — åtminstone på senare tider och i mera civiliserade länder — sett exempel på att representationen väljes af konungamakten. Och här är just meningen den att införa ett slags kungavald representation; regeringen skall ju utvälja de ledamöter, som skola utgöra denna synnerligen sakkunniga, denna mäktiga och denna på många områden af näringslivet ingripande församling. Med all aktning för vår regering tror jag dock, att man kan tänka sig förhållandena sådana, att en regering kan blifva en partiregering och att regeringen understundom representerar ett visst härskande parti inom landet. Och vi veta ju allesammans ganska väl, att det är just på det ekonomiska området, som under de senaste årtiondena partilidelsernas vågor gått som högst. Detta kan då lätteligen befaras, att regeringen, när den tillsätter ett sådant här national-ekonomiskt råd, söker att få detta råd sammansatt efter sitt tycke och smak och att erhålla ett »råd», som snarare skulle kunna anses såsom ett stöd för regeringens egna göranden och låtanden, än som en i egentlig mening rådgifvande myndighet. Detta vill med andra ord säga, att regeringen i så fall, när den vänder sig till denna representation och begär ett råd, på förhand vet, hvilka råd den kommer att få, och därigenom kan skaffa sig ett stöd för de åsikter, som regeringen själf förfaktar. En sådan uppgift tror jag, att ett utaf regeringen tillsatt råd gifvetvis skulle komma att få.

Jag sade nyss, att en representation af det slag, man nu vill åstadkomma, måste bestå af medlemmar, som väljas af näringsidkarna själfva. Vi veta, hurusom, när landtbruksstyrelsen inrättades, på programmet också stod frågan om inrättandet af ett landtbruksråd, inrättadt ungefär på samma vis, som detta nu föreslagna national-ekonomiska råd skulle organiseras. Denna tanke föll lyckligtvis. Men i alla fall har, af sig själf, uppvuxit ett riktigt landtbruksråd, bestående af valda ombud — jag syftar härmed på de hvartannat år i Stockholm sammanträdande ombuden för rikets hushållningssällskap. Som herrarna ju veta, välja hushållningssällskapen inom sig ombud, hvilka hvartannat år sammanträda här i hufvudstaden för

att öfverlägga om gemensamma intressen och angelägenheter. Denna korporation icke endast tager initiativ uti landtbruket rörande frågor, utan har också utvecklats till ett fullständigt landbruksråd, så att inom regeringen förekommande frågor, hvilka på något sätt beröra landtbruket och dess intressen, blifvit, åtminstone på senare tider, för yttrandes afgifvande hänskjutna till denna i dagligt tal med det nog storartade namnet »landbruksriksdag» titulerade församling. På liknande sätt bör nu också en representation för näringarna kunna uppväxa.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

Att vi således för landtbrukets behof fått en särskild rådgifvande församling beror på den naturliga grunden, att vi sedan gammalt hafva särskilda organ för tillvaratagande af landtbrukets intressen, nämligen våra hushållningssällskap. Nu säger man, att det icke finnes motsvarande organ för näringarnas befrämjande. Ja, detta är ju sant; men i så fall, om man vill själfva saken, måste man åstadkomma en grund att arbeta sig upp ifrån och söka att för våra näringar erhålla sådana korporationer, som redan finnas för jordbruket. Såsom en föregående talare erinrat, föreligger ett förslag om inrättande i vissa städer af handels- och industrikamrar, och i dessa institutioner skulle man ju kunna få en lämplig primär-representation för handel och industri.

För öfrigt äro väl våra näringar redan nu icke alldeles utan hvarje sådan representation. Herrarna veta ju allesammans mycket väl, att vår järnindustri har ett mäktigt föreningsorgan uti järnkontoret, hvilket, äfven det, har sina regelbundet återkommande sammanträden — de så kallade järnkontorsriksdagarna — där järnhandteringsens idkare sammanträffa och rådgöra om sina gemensamma intressen och då initiativ kunna tagas i frågor, som afse främjandet af denna handtering.

Afvenså finnes, såsom vi veta, en representation för sågverksägarne; jämväl dessa hafva sin egen förening, som sammanträder för att öfverlägga uti för sågverksrörelsen viktiga frågor. Likaså hafva pappersmassfabrikanterna bildat en sammanslutning eller ett syndikat, som tager hand om frågor, hvilka beröra deras intressen. Och se vi efter, skola vi nog finna, hurusom inom de allra flesta, åtminstone de mera betydande näringsgrenarna redan nu finnas sammanslutningar, hvilka man skulle kunna lägga såsom grund för åstadkommande af de erforderliga primär-representationerna.

Om nu Kungl. Maj:t skulle få utse medlemmarne i ett sådant här nationalekonomiskt råd, är det fara värdt, att detta icke blefve så allsidigt sammansatt, som önskligt vorde, så att alla näringsgrenar skulle blifva däri lika mäktigt representerade och icke den ena näringen kanske få flera representanter, den andra färre. Härigenom skulle lätteligen somliga näringar känna sig tillbakasatta, och institutionen skulle, i stället för att verka såsom ett föreningsband inom näringslivet, endast väcka split och schism.

Hvad som troligtvis förespeglat motionärerna, då de framkommit med sina förslag, är det, att vi på senare tider fått ett så kalladt järnvägsråd, ställt på sidan af järnvägsstyrelsen, som har att af detsamma inhämta »goda råd». Jag vill nu visst icke yttra mig något för-

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)

klenande om detta järnvägsråds verksamhet hitintills, men icke har i alla fall jag mig så synnerligen mycket bekant, att det utträttat några storverk. Jag vill dock förmoda, att det så gjort, och att vår järnvägsstyrelse af detta råd fått många värderika upplysningar, till hjälp och ledning, och kanske äfven ett kraftigt stöd, hvarom dock den stora allmänheten ännu sväfvar i okunnighet. Det är dock en helt olika sak, när det gäller endast en särskild gren af statsförvaltningen. Då kan det ju möjligen medföra vissa fördelar, att en representation, som företräder *olika* intressen, finnes och genom hvilken man kan få den enes och den andres mot hvarandra ofta stridande behof och önsknningar påpekade och framhållna. En helt annan sak är det att tänka sig denna nu föreslagna storartade institution, detta nationalekonomiska råd, som skall representera alla grenar af nationalekonomien och där således allt vetande skall vara samladt. Jag tror, att det skall blifva mycket svårt att på detta sätt få ihop en sådan korporation, så att den blir tillfredsställande sammansatt, och jag vill i detta sammanhang påpeka ett förhållande, som är värdt beaktande.

Som vi veta tillsätts ofta kommittéer för att utreda frågor, dels sådana, som Riksdagen önskar få utredda, dels sådana, som Kungl. Maj:t anser tariffva utredning; och om nu äfven understundom dessa kommittéarbeten kunna vara särdeles förtjänstfulla, förefaller det nästan som om kommittéväsendet gått väl långt. Det har nästan blifvit en betungande post i budgeten; det är icke små belopp, dessa kommittéer årligen sluka, det veta vi ju alla. Nu gäller det också att tillsätta en kommitté, men en kommitté, som till skillnad från andra kommittéer visserligen har begynnelse, men ingen ända, eller med andra ord en permanent kommitté, som ständigt skulle vara tillsammans och behandla alla möjliga frågor. Man har framhållit, att genom ett sådant näringsråds inrättande kan man undvika ett nytt ämbetsverks inrättande. Men jag undrar, om denna kommitté skulle gå af för hackor, om den ständigt skulle vara tillsammans och såsom föreslaget bestå af bortåt fyrtio personer. Jag tror, att den blefve rätt dyrbar, och då tycker jag, att man lika gärna kunde kosta på ett statsråd för handel och näringar. Jag tror icke, att detta skulle kosta mera.

Här har redan af reservanten framhållits, att detta näringsråd skulle komma att intaga en säregen ställning såsom ett oansvarigt råd, ett råd utan konstitutionell ansvarighet. En annan talare har till bemötande upptagit detta yttrande och framhållit, att han icke kunde fatta, hvori oansvarigheten skulle bestå, ty om rådet än tillsattes af Kungl. Maj:t, måste det väl ändock hafva samma ansvarighetskänsla, som om det vore ett af förtroendemän valdt råd. Javäl, men den ansvarighet, som reservanten åsyftar, är dock en helt annan ansvarighet än den moraliska ansvarighet, som denne senare talare påpekade. Jag vågar nämligen antaga, att reservanten menade, att detta råd skulle komma att stå vid Kungl. Maj:ts sida såsom ett råd, till hvilket Kungl. Maj:t hade att hänvända sig, och hvilket Kungl. Maj:t därefter kunde åberopa inför Riksdagen, men som dock skulle vara befriadt från allt konstitutionellt ansvar för de råd, det lämnat. Det kan nog hafva sin betänkliga

sida att inrätta ett dylikt råd, bestående af utaf Kungl. Maj:t själf valde rådgifvare, som icke hafva någon konstitutionell ansvarighet.

Då jag hoppas, att herrarne af hvad jag nu yttrat tydligen funnit, att jag från början till slut anser det oklokt att under för handen varande förhållande bifalla utskottets förslag, skall jag icke, i likhet med den talare i Första Kammaren, på hvilken herr Branting syftade, göra någon volt i luften, utan på grund af hvad jag haft äran anföra yrka afslag på utskottets hemställan.

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Räf, Johansson* i Aflösa, *Jonsson* i Hökhult, *Eriksson* i Lindelhult, friherre *De Geer, Fredholm, Johansson* i Öija, *Nyström, Lindhagen, Beckman, Pettersson* i Södertälje, *Ericsson* i Ahlberga, *Reuterskiöld, Olsson* i Stockholm, *Svensson* i Olseröd, *Ohlsson* i Halmstad, *Anderson* i Hasselbol, *Forssell, Lindgren* i Islingby, *Johanson* i Mossebo, *Jansson* i Saxhyttan, *Ström* i Transtrand, *af Callerholm, Nilsson* i Skärhns, *Jansson* i Edsbäcken, *Olsson* i See, *Hultkrantz, Olsson* i Märdäng, *Styrlander, Nordin, Svensson* i Bondön, *Ericsson* i Vallsta, *Granlund, Matsson, Olsson* i Viken, *Hansson, Ersson, Olsson* i Äldalsåsen, *Byström, Eriksson* i Elgered, *Kvarnzelius, Hammarström, Sundström* och *Hörnsten*.

Herr Kronlund: Herr talman! Den ärade talaren på karlskronabänken har sökt lugna oss med att det nationalekonomiska rådet till sitt ledamotsantal icke skulle bli så stort som en Riksdag. Men, mine herrar, jag undrar, huru det kan förhålla sig med den saken! Det nationalekonomiska rådet skulle hafva till föremål för sin verksamhet snart sagdt allt möjligt mellan himmel och jord. Det skulle omfatta hela vår ekonomiska utveckling, jordbruk, bergsbruk, skogshandtering, sjöfart, handel och industri med alla dess hufvudgrenar, järnindustri, trävaruhandtering, elektroteknisk industri, bankverksamhet, försäkringsrörelse, ja allting. För att ens tillnärmelsevis kunna fylla denna uppgift att representera landets alla ekonomiska intressen måste detta råd naturligtvis bestå af sakkunniga personer på alla dessa områden, icke endast en representant för hvarje, utan flere, ty man kan ju antaga, att det inom en industrigren finnes både småindustri och storindustri, hvilkas intressen divergera och hvilkas intressen således icke bli tillbörligt tillgodosedda med blott en representant. Vi få alltså en liten riksdag bredvid vår folkrepresentation. Herr Roos sade nu, att vår folkrepresentation vore olämpligt sammansatt för att tillvarataga våra näringars intresseu. Men jag skall däremot framhålla, att i vår folkrepresentation finnas alla samhällslifvets intressen på både det andliga och det materiella området representerade, och att det visst icke saknats betydelsefulla initiativ från Riksdagen.

En annan sak, som synes mig synnerligen viktig, är den, att alla vårt lands ekonomiska intressen så lifligt sammanhånga med de brännande politiska och sociala spörsmålen, att de icke kunna utan olägenhet afsöndras från och behandlas utan hänsyn till dessa spörsmål, något som skulle blifva fallet, om man ville låta detta råd blott bestå af sakkunnige personer på näringslifvets områden.

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)

Om man åter skulle tänka sig, att detta nationalekonomiska råd icke skulle bestå af en massa personer, som skulle göra det till en liten riksdag, utan man låte det bestå af ett litet antal ledamöter, så vore därmed den fordran, man uppställt med afseende å sakkunskap, i nämnvärd grad förspild, och rådets verksamhet i väsentlig mån hämmad. Detta råd skulle afgifva sakkunnighetsutlåtanden, taga initiativ i alla näringslivets områden berörande frågor, men inom en så fåtalig representation, som här är föreslagen, skulle dock icke finnas denna mångsidiga erfarenhet, som erfordras för att kunna tillfredsställande lösa dessa frågor. Hvad blefve då följden? Jo, att detta råd remitterade frågorna till yttranden af ämbetsverk och på näringslivets områden sakkunnige personer. Men detta är en sak, som Kungl Maj:t lika gärna kan göra utan denna mellanhand. Det nationalekonomiska rådet blir, om det utses på detta vis, blott en kungl. kommité, en permanent kungl. kommitté, och vi hafva redan hört af friherre Bonde, hur liten tilltro dessa kommittéer med sitt arbetsätt tillvinna sig. Då är det väl bättre att på grundvalen af de organisationer, som redan finnas, fullfölja den sammanslutningsidé och den föreningsidé, som finnes på snart sagt näringslivets alla områden, och genom de diskussioner, öfverläggningar och uttalanden, som af dessa sammanslutningar göras, få ett fullödigt uttryck just för önskemålen hos näringslivets målsmän. Detta tror jag blir af långt större värde än ett uttalande från detta lilla sakkunniga nationalekonomiska råd.

Nu framhåller utskottet, »att dess förnämsta betydelse skulle enligt utskottets förmenande icke ligga i ett tillvaratagande af de särskilda näringarnas speciella intressen, utan i ett betryggande — utom af kontinuiteten i den ekonomiska lagstiftningen — äfven och framför allt däraf, att de olika ekonomiska intressenas solidaritet icke förloras ur sikte». Jag undrar just, huru detta skulle kunna låta tänka sig i denna lilla representation, bestående af ett 20-tal personer; dess intressen, dess uttalanden och dess beslut bli resultatet af en öfverläggning och en omröstning, där kanske 1 sakkunnig står mot 19 icke sakkunnige, där besluten ha föregåtts af kompromisser af alla möjliga slag och där långt ifrån de största och viktigaste frågorna komma fram till det håll man vill, nämligen till Kungl. Maj:t. Och således kan detta nationalekonomiska råd — långt ifrån att gagna saken — tjäna till att undertrycka för vårt näringslif viktiga frågor. Det är en sak, som jag ber herrarne beakta. Långt ifrån att bli till gagn, kan således detta råd bli ett band på och till skada för näringslivet.

I afseende på dess sammansättning delar jag fullkomligt de uttalanden, som gjorts af herr Branting.

På de skäl jag framhållit och då jag icke anser, att detta national-ekonomiska råd är behöfligt eller nyttigt eller att dess sammansättning är sådan som önskligt vore, ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Biesert: Herr talman! Efter det anförande, som friherre Bonde nyss hade, finnes det lyckligtvis för mig icke mycket att

tillägga. Jag skall dock be att särskildt få understryka hans uttalade mening, att om ett dylikt nationalekonomiskt råd skulle inrättas här i landet, så bör det byggas på en grund, som har sitt fasta stöd nedifrån och icke ifrån Kungl. Maj:t. Men jag tillåter mig säga, att äfven om ett nationalekonomiskt råd vore sammansatt på det sättet, hyser jag en icke liten tvekan, huruvida det skulle kunna göra den nytta, som därmed afses. Och jag har styrkt i denna min uppfattning särskildt däraf, att såväl motionären som utskottet haft den uppfattningen, att äfven jordbruket borde bland näringarna vara representeradt i detta råd.

Jag skall något litet uppehålla mig vid denna utskottets åsikt och därvid skall jag tillåta mig att något tala om hvad som är för jordbruket från statsmakternas sida gjordt i detta land. Jag vill då påminna om att till jordbrukets befrämjande äro inrättade: hushållningssällskap, den nyss omnämnda landtbruksriksdagen, landtbruksakademien, landtbruksstyrelsen och nu för några år sedan jordbruksdepartementet samt till slut äfven Riksdagen, där jordbruket, som bekant, har ett mycket stort inflytande, ett inflytande, som också begagnats för att på ett kraftigt sätt, som man tror, skydda jordbruket. Motionären säger, att trots allt detta är med undantag för mejerihandteringen nästan intet åtgjordt i denna för handen varande sak. Jag vill då fråga: Men om alla dessa institutioner, som jag nyss nämnde, icke ha kunnat åstadkomma jordbrukets kraftiga utveckling och blomstring, huru skall då ett råd af 10, låt vara flere personer, kunna åstadkomma ett bättre resultat? Jag för min del har svårt att se det.

Motionären har uppdragit en delvis mycket mörk skildring utaf tillståndet här i landet, och särskildt hvad jordbruket beträffar har han gjort jämförelse med tillståndet i Danmark, en jämförelse, som för Sverige ingalunda är smickrande. Men jag frågar: Beror Danmarks jordbruks blomstrande tillstånd på ett därstädes befintligt nationalekonomiskt råd? Nej visst icke! Något sådant finnes där icke, så att någon erfarenhet däraf kunna vi icke hafva från Danmark.

Vidare talar motionären i samband därmed om åtskilliga andra näringsgrenar, som särskildt i Danmark blomstra mer än här i Sverige. För min del har jag nu den tron, att det är andra omständigheter, som göra, att Danmark står före oss på det ekonomiska området. Jag undrar, om icke den i viss mån fria tullagstiftning, som Danmark har, äfven därvidlag spelar en stor roll. Vore jag säker på att det nationalekonomiska rådet hos oss skulle utföra det inflytande, att reformerna ginge i den riktning, att vi komme att likna Danmark, då skulle jag fundera på att vara med om inrättandet af ett nationalekonomiskt råd, men icke nu.

Dessutom är det en annan synpunkt jag har, som gör mig obenägen att vara med om ifrågavarande förslag, nämligen att jag för min del tror — jag har åtminstone fått den föreställningen — att inrättandet af ett nationalekonomiskt råd möjligen skulle kunna vara till hinder för en sak, som åtminstone ligger mig varmt om hjärtat. Och det är, att handel och industri skulle kunna en gång bli representerade

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)

vid Konungens rådsbord. Jag beklagar för min del, att då jordbruksdepartementet inrättades icke i stället inrättades ett näringsdepartement. Men, mina herrar, det är en fråga, som återkommer, tills den funnit sin lösning. Med den utveckling handel och industri vunnit i landet kunna de icke i längden finna sig i att vara orepresenterade vid Konungens rådsbord. Jag föreställer mig, att, om ett nationalekonomiskt råd inrättades, denna fråga skulle kunna uppskjutas allt för länge.

Vidare skall jag tala något om hvad jag skulle vilja sätta i stället för ett nationalekonomiskt råd, om det skulle vara möjligt. Här har gått ett rykte om att vi ha att vänta förslag om sådan ändring af regeringen, att från statsrådets skuldror skulle tagas en hel del bördor, som de nu ha att bära i form af rena ämbetsgöromål eller administrativa åtgärder, genom inrättande af en särskild regeringsrätt. Regeringens medlemmar få då mera fria händer att taga initiativ och verka kraftigare för näringarnas utveckling. De få då också mera både lust och tid att sätta sig i förbindelse med olika korporationer och föreningar ute i landet för att inhämta råd och upplysningar, hvilka jag för min del tror ha mycket större värde för regeringen än de råd, ett af Kungl. Maj:t själf tillsatt nationalekonomiskt råd kan gifva.

Herr talman! På de af friherre Bonde anförda skäl och de skäl jag framhållit ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställande.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Här föreligger ett förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t. Men det hindrar naturligtvis icke att äfven tala om den tilltänkta organisationen. Äfven jag skall då något beröra, hurusom man tänkt sig, att denna institution skulle verka en hastigare expedition och att den skulle bli en fond af erfarenhet till regeringens disposition.

Nu föreligger ju både i motionärens och utskottets förslag icke något annat än antaganden och förutsättningar och kan icke förefinnas annat om en fråga, som är så alldeles ny som denna. Då är det också föga att undra på att därom uppstår meningsbrytning, ty hvarken utskottet eller motionären har haft någon ofelbar slagruta, som kunnat anvisa det absolut rätta.

Jag tror för min del, att kärnpunkten i hela förslaget är att få en institution, som kan taga initiativ i praktiska frågor och framföra dessa till Kungl. Maj:t. Hvad det föreslagna rådet beträffar, skulle det, om det komme till stånd, ovillkorligen bli billigare än både regeringsrätt och statsdepartement.

För min del byser jag den uppfattningen, att en af de svagaste punkterna i utskottets motivering är verkligen förslaget, att Kungl. Maj:t skall utse rådets medlemmar. Men utskottet har icke tänkt sig detta annorledes än som en öfvergångsåtgärd.

De skrifvelser, som nu bero på Kungl. Maj:ts pröfning, utgöra, som vi känna, ett mycket stort antal, enligt justitieombudsmannens senaste berättelse 118, tror jag. Den äldsta var, såvidt jag i hastigheten kunde finna, från år 1884 och således 19 år gammal. Den anbefallda utredningen har ännu icke blifvit aflämnad. Vidare finnas andra

skrifvelser från 1887, som delvis ha föranledt åtgärd och delvis af Kungl. Maj:t ansetts icke böra föranleda sådan. Andra skrifvelser äro från 1893. Många af dem äro beroende på infordrade utlåtanden, som icke ännu inkommit. Detsamma är förhållandet med många af de 118. Nu frågas: Är det rimligt, att Riksdagen å ena sidan skall få vänta så länge på svar å framställda spörsmål, och är det å andra sidan rimligt att öfverhopa Kungl. Maj:t med en sådan massa skrifvelser? Jag tror, att denna benägenhet för skrifvelser till Kungl. Maj:t i någon mån utgör ett svaghetstecken för Riksdagens eget initiativ.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)*

Riksdagen eller dess utskott vill icke eller har stundom icke tid att fatta ett direkt beslut, fruktar gensagor och opposition o. s. v., och då är det så vigt att kasta in en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Jag tror, att detta gått till öfverdrift, men för att få ett slut på en sådan öfverdrift tror jag, att ett sådant ekonomiskt råd som det föreslagna skulle vara nyttigt. Därigenom skulle antalet sådana skrifvelser och antalet kommittéer kunna minskas. Det blefve också billigare än dessa kommittéer, som jag i likhet med herr Branting anser vara väl dyrbara.

Ett uppskof synes mig vara för frågan skadligt, ty det är allt för stora intressen som därigenom skulle sättas på spel. Genom att nu bifalla utskottets hemställan skulle däremot åtskilligt godt kunna åstadkommas. Om frågan nu faller, så framkallas återigen ovisshet, då motioner komma fram i samma riktning. Ingen utredning har förebragts, det ena året går efter det andra, och så stå vi på samma ställe som förut.

Enligt de handlingar, som förelegat utskottet, har man — som också påpekades af den andre talaren — bestämda uppgifter från officiellt håll, att i utlandet sådana ekonomiska råd verkat synnerligen fördelaktigt. Det är måhända lönlöst att efter de instämmanden, som kommo friherre Bonde till del, göra något yrkande, men jag ber dock att få säga min mening vara den, att Paris är värdt en mäsas, d. v. s. jag tror, att våra näringar äro värda en undersökning om lämpligheten af en sådan representation, som här ifrågasatts. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Herr talman, mina herrar! Efter de talangfulla anföranden, som här blifvit hållna i syfte att förkväffa en tanke, som kommit fram från näringslifvet att erhålla ifrågavarande organisation, är det naturligtvis mycket svårt för mig att kunna gifva tillräcklig pondus åt eller få gehör för de skäl, som jag har att framföra för min ställning till denna fråga. Jag kan ju dock här delvis stödja mig på någon erfarenhet såsom näringsidkare. Den hänför sig visserligen endast till ett par grenar af näringslifvet, nämligen sjöfarten och den mekaniska verkstads-industrien. På bägge dessa områden har jag fått det intrycket, att vi väl behöfva studera våra näringars förhållanden, öfverlägga om dem för att sedan framföra våra önskingar i första hand till regeringen och sedan till representationen.

Då herr Branting som hufvudskäl för att han i denna fråga ställt sig mot utskottets hemställan angaf, att han icke ville vara

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.

(Forts.)

med om att Kungl. Maj:t skulle få insätta medlemmar i näringsrådet, så tror jag också, att han i så måtto gifvit uttryck för det enda skäl af någon hufvudsaklig betydelse, som återstod för honom, sedan han åhört den mycket vidlyftiga öfverläggning i utskottet, som i dessa frågor föregått dess beslut. Men då sedermera friherre Bonde kommer in på stridsplatsen och framför sina praktblommor, så lyckas han naturligtvis därmed att så fånga kammarens uppmärksamhet och dess medlemmars sinnen, att han drager med sig kammaren kanske längre än kammaren skulle önska. Ty märken väl, mina herrar, här åsyftas icke att fatta något beslut, som för en längre tid framåt är bindande för vårt näringslif i en viss bestämd riktning. Utan här är endast fråga om att så att säga organisera en utredning af näringslivets behof, organisera en diskussion i frågan. Man åsyftar att, för att använda ett synnerligen betecknande tyskt uttryck, göra dem som skulle representera näringslivet »diskussionsfäbig». Vi vilja åstadkomma sådana förberedande öfverläggningar och utredningar, att när vi komma tillsammans för att tala om de viktiga afgörande hufvudpunkterna, så skola de herrar som deltagit i de förberedande öfverläggningarna hafva fullständigt klart för sig hvarje minsta detalj af de olika näringsgrenarnes fordringar.

Här talas vidt och bredt om att vi med afseende på vårt näringslif stå efter andra länder, och man hör ofta den reflexionen göras: hvarför kunna icke vi vara lika så goda som flere andra länder? Ja, mina herrar, jag vågar påstå, att en af anledningarna till detta ligger däri, att vi icke tillräckligt trängt in i näringslivets teknik, i hela underbyggnaden, hela förutsättningen för näringslivet. Det är detta, som erfordras. En af grunderna för mig att ställa mig på ståndpunkten att tillstyrka motionen är, att jag därigenom anser mig bidraga till att föra denna diskussion öfver från *kannstöperiets område in på den allvarliga diskussionens*.

Friherre Bonde omnämnde, att han trodde att som vi här i landet oftast få en partiregering, så skulle genom att regeringen tillsatte detta näringsråd, skiftningarna i näringarnas ledning komma att följa regeringens åsikter. Jag tror, att detta icke är så alldeles riktigt. Och jag observerade, att friherre Bonde senare i sitt anförande i viss mån gaf en dementi åt denna sin åsikt, då han sade, att det där rådet blir endast en permanent kommitté. Och det sade han sannolikt därför, att de vanliga kommittéerna ej äro honom behagliga. Men om, som friherre Bonde i slutet af sitt anförande framhöll, detta råd skulle blifva ett slags permanent kommitté, så kommer ju detta i strid med hvad han i början af sitt anförande sade, nämligen att ledningen skulle skifta lika ofta som regeringarna skifta. Om det skulle blifva en permanent kommitté, då synes mig, att därigenom vunnas en stabilitet med afseende på näringslivets handhavande och näringarnas ledning, som kan anses vara önskvärd och till näringarnas fromma. Därigenom hindrades, att näringarnes ledning skulle taga intryck eller lida skada af eventuella förändringar af det politiska åskådningssättet hos regeringen.

Friherre Bonde framhöll vidare, att det önskligaste sättet för representationens åstadkommande skulle vinnas genom att taga landt-

bruksriksdagen som modell. Och han upprepade ett stort antal olika representationer för näringarna här i landet och framhöll, att på samma sätt borde de öfriga näringarnes — handel, industri och sjöfart — representation komma till stånd. Men jag vill fästa uppmärksamheten på att med detta råd äsyftas att åstadkomma en sammanslutning på ett helt annat sätt, än då hvarje näring skaffar sig representation. Vid en sammanslutning t. ex. inom pappersindustrien afser sammanslutningen att gagna *denna näringsgrens egna intressen*, då däremot en sammanslutning af alla olika intressen icke afser att gagna *någon näringsgren särskildt, utan det allmännas intressen*.

*Anående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*
(Forts.)

Det synes mig, att i denna omständighet ligger ett bevis för önskvärdheten af att få till stånd ett näringsråd.

Friherre Bonde yttrade sig vidare angående det nyligen inrättade järnvägsrådet. Han fann, att just efter den modellen borde man bäst kunna åstadkomma ett befrämjande af våra näringar. Jag är icke säker på att den lösningen alltid är den riktiga. Jag tror, att om ett råd blefve ställt bakom ett ämbetsverk, så blefve följden, att näringarna icke komme att blifva tillgodosedda så långt, som det borde ske; och där uppstå lätt konflikter mellan ämbetsverket och näringens intressen rörande formella saker o. d. Jag har trott, att utskottets förslag, att näringsrådet borde ställas bredvid regeringen, skulle för näringarna medföra den fördelen, att näringarnas önsksningar blefve framförda ända till regeringens egen krets, och jag anser för min del fördelaktigare för näringarna att på detta sätt få gifva sina önsksningar till känna, än om deras önsksningar få stanna bakom ett ämbetsverk och bortblandas i de ärenden, som där handläggas. Jag tror sålunda, att den metod, som firman Bonde—Branting här vill ordinera för näringslivet, icke skall tilltala näringslivets utföware i så hög grad som förslaget, att näringslivets målsmän skulle få tillfälle att förbereda och framhålla sina berättigade önsksningar och angelägenheter på det sätt, som i utskottets hemställan uttalas. Jag tror det varit bättre, om kammaren anslutit sig till detta förslag, än att den gått med friherre Bonde och herr Branting.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Johnsson i Bollnäs: Herr talman! Sedan jag begärde ordet, har en talare på södermanlandsbänken utvecklat de skäl, som synas mig vara afgörande vid bedömandet af denna fråga, och jag skulle därför kunna inskränka mig till att i sakfrågan instämma i hvad han yttrat. Jag skall därför inskränka mig till att endast säga ett par ord i frågan.

Jag anser, att ett oansvarigt råd, såsom här ifrågasatts, är en utväxt, som ej passar för våra förhållanden och som kan komma att skada mer än gagna näringarnas utveckling i den rätta riktningen. Hvad skulle också detta råd egentligen uträtta? Skulle rådet endast vara, såsom det benämnes, ett råd åt Kungl. Maj:t och regeringen i de frågor, uti hvilka regeringen anser sig böra vända sig till rådet för att tillgodogöra sig dess sakkännedom till ledning för sina beslut. I det hänseendet har Kungl. Maj:t redan utväg att tillkalla sakkunnige, när Kungl. Maj:ts rådgifvare anse sig böra taga upplysningar

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.

(Forts.)

och råd utaf personer, som kunna vara fackmän i en eller annan näringsgren. Att döma af motionens innehåll och utskottets betänkande är det icke heller meningen, att det ifrågavarande rådet endast skall inskränka sig till att gifva råd, när dess erfarenhet kan tagas i anspråk, utan det är väl meningen, såsom det vill synas, att rådet skulle taga initiativ till alla de frågor och åtgöranden, som rådet kan anse böra komma till utförande. Men huru skulle då rådet kunna göra detta initiativ gällande? Huru skulle dessa förhållanden utveckla sig? Efter de former, som här äro föreslagna, kan naturligtvis rådet icke taga initiativ, som kunna bringas till verkställighet på annat sätt än genom Kungl. Maj:ts rådgifvare eller administrativ myndighet. Rådet skulle således kunna framtinga ett beslut eller åtminstone söka att förmå vederbörande att gå i en viss riktning, som rådet visserligen anser vara det bästa, men som *kan* vara till skada. Och sedermera, då saken utvecklats sig i den af rådet angifna riktningen, så visar det sig kanske att rådet gjort sig skyldigt till ett misstag, men rådet, som föranledt åtgärden, sitter i alla fall utan ansvarighet, under det att vederbörande får svara för följderna? Jag tror icke, att det är riktigt att på det sättet utveckla våra institutioner. Skall man hafva en institution i den af motionären angifna riktningen, låt den då få en sådan form, att den kan göra sin mening gällande, men låt den också få ansvarighet för de beslut och åtgärder, som institutionen vidtager.

Herr talman, jag yrkar afslag å utskottets betänkande och motionen.

Herr Roos: Herr talman! Med hänsyn till den framskridna tiden och med hänsyn också därtill, att några föregående talare anført en del af hvad jag ämnat yttra, skall jag blifva synnerligen kortfattad. Jag vill gent emot den ärade talaren på södermanlandsbänken endast påpeka, att det antagande, hvarifrån han utgick — nämligen att rådet skulle vara en församling af 40 personer, som skulle vara tillsammans hela året — är oriktig. Herr Kronlund har redan upplyst om att det skulle vara 20 medlemmar i rådet, och utskottet har icke tänkt sig, att rådet skulle vara tillsammans hela året, utan endast ett par, tre veckor. Det är klart, att när förutsättningen faller, faller också friherre Bondes hela bevisföring — och alla hans instämmanden.

Gent emot herr Kronlund vill jag säga, att han har mycket rätt i att den ifrågavarande församlingen skulle hafva reda på allt möjligt och vara inne både i den ena och andra frågan. Inom utskottet tänkte vi också verkligen, att rådet skulle vara inne i ännu flera frågor, än han räknade upp — ej blott åkerbruk, bergsbruk o. s. v., utan äfven i den sociala lagstiftningen, som ensamt för sig är ett stort ämne.

Till sist vill jag endast yttra ett par ord gent emot herr Branting. Han varnade kammaren för att gifva sig med på en institution, som förr eller senare skulle utbilda sig till ett ämbetsverk eller något i den stilen. Jag tror, att om någon fara i den vägen skulle visa sig, och det skulle gå därhän, att Kungl. Maj:t utaf Riksdagen skulle be-

gära anslag till inrättande af ett nytt ämbetsverk för näringarna, finnes ett bra sätt att komma ifrån den följden — och det sättet är helt enkelt att säga *nej*.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

Herr Lyckholm: Herr talman; mina herrar! Jag har begärt ordet endast för att yttra min förvåning öfver att en talare på södermanlandsbänken, friherre Bonde, kan här i kammaren utslunga tillvitelser utan att i förväg hafva gjort sig underrättad, huruvida han äger någon som helst rätt att göra sådana tillvitelser. Han har sagt: motionärerna hafva sändt ut en katekes eller broschyr — huru hans ord föllo, kan jag icke så säkert återgifva — men då han tillvitlat *motionärerna* att hafva gjort detta — alltså mig i denna kammare — protesterar jag på det bestämdaste mot ett sådant påstående. Jag har icke ägt någon kännedom om, att någon dylik skrifvelse blifvit utdelad förr än jag själf genom posten mottog densamma.

Herr Moll: Herr talman! Jag är fullständigt ense med de ärade motionärerna angående behovet af att någonting åtgöres för näringslifvets höjande. Rörande *hvad* som lämpligast bör till det ändamålet göras, instämmer jag med herr Biesert. Att vi i afseende å näringslifvets utveckling äro så långt efterblifna, som vi äro, beror nog till väsentlig del därpå, att näringslifvet saknat och fortfarande saknar lämpliga organ — d. v. s. en ansvarig företrädare vid Konungens rådsbord samt obligatoriska handels- och industrikamrar — genom hvilka organ näringslifvet skulle kunna göra sina önskningsar och behof på ett fullt tillfredsställande sätt gällande. Men att detta skulle lyckas på den af motionärerna anvisade vägen, tillåter jag mig att betvifla. Och då härtill kommer, att det af motionärerna ifrågasatta rådet, enligt hvad utaf motiveringen tydligt framgår, vore afsedt att ersätta det initiativ, som vanligt folk väntar från regeringen, och hvilket *bör* komma från regeringen, så kan man befara, att den ifrågasatta kommittén skulle leda till ett mål, ungefär motsatt det af motionärerna eftersträfvade.

Då jag under inga förhållanden vill vara med om ett beslut, som, ej annat än jag kan se, går ut på att befria regeringen från regeringen åliggande initiativ med åtföljande ansvar, anhåller jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Centerwall: Herr talman; mina herrar! Jag hade verkligen tänkt att slippa yttra mig i kväll, ehuru jag väl visste att här skulle blifva strid. Jag har nämligen ej trott, att hvad som af utskottet framställt skulle vinna kammarens bifall. Det sades mig redan på ett ganska tidigt stadium af frågans behandling: det går aldrig i kammaren; man kände väl, att stämningen där blifvit bearbetad från flere håll. Men utskottet har icke det ringaste haft att taga hänsyn till stämningen för eller mot; utskottet har endast skolat förfara så samvetsgrant och så själfständigt som möjligt, när det verkställt den undersökning, som blifvit detsamma ålagd. Och jag hoppas, att jag kan påräkna allmänt instämmande däruti, att utskottet

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.
(Forts.)

gjort sig mycket besvär och framför allt sökt att lämna en fullständig historik och öfversikt af hithörande förhållanden i andra länder.

Här har i afton talats så mycket om denna fråga, att hälften kunde vara nog. Såsom vanligen sker, ju längre det lider på natten, desto mer komma upprepningarna i slutna kohorter, så att tankekraften hos den, hvars förstånd icke blifvit öfvertygadt af skäl, blir alldeles nedtrampad af ledsnadens makter. Här har den ene efter den andre ryckt fram för att storma den lilla fästningen — med allvar och skämt. Skämtet sköttes nu och skötes mycket ofta i denna kammare utaf den ärade talaren på södermanlandsbänken, hvilken naturen har förlänat en gåfva att tala af det säregna slag, att ingen, såsom kanske tillbörligt vore, har hjärta att be honom lägga litet mera band på densamma. Han ryckte min ärade kamrat på stockholmsbänken till hjälp, och jag må erkänna, att jag därvid kom att tänka på en gammal vers från medeltiden, som skrefs af en romersk gatpojke eller måhända af en medlem af Rienzis »parlament»: *Quod non fecerunt barbari, fecere Barbarini* — hvad som icke lyckades herr Branting, det lyckades friherre Bonde. Han förenade nämligen med sig icke mindre än 44 instämmare, såsom jag förmodar, alla högst sakkunnige män, hvilka gjort denna fråga till föremål för ingående studium. Ty hur skulle de annars med godt samvete kunnat instämna. Emellertid skall jag icke fästa mig vid det lätta skämtets milda snöflockar, som föllo från *hans* värtaliga mun, utan endast ingå på några mera allvarliga saker, som sades på annat håll.

Man beskyllde utskottet och gjorde det, såsom jag tyckte, med en viss applaus här i kammaren, att utskottet motsagt sig själf, när utskottet i ena stycket uttalar sig så: »Utskottet finner goda skäl kunna anföras för den åsikten, att antalet ledamöter i rådet icke bör vara för litet», och i det andra stycket säger: »Utskottet har likväl enat sig om den mening, att rådet åtminstone *till en början* bör bestå af ett inskränkt antal medlemmar. Det torde vara ojämförligt lättare för en *ny* organisation» o. s. v. Är det nu verkligen någon motsats, att man säger, att antalet bör i allmänhet vara ganska stort, men att det *till en början kan* vara mindre? Mig förefaller detta icke vara någon som helst motsats.

Friherre Bonde sade vidare, att det skulle blifva — jag förstår icke hvad det kan vara för oriktigt i det, ty det finnes naturligtvis ingen motsats; eller tager jag kanske fel — jasad, jag sade friherre Bonde, men jag menade naturligtvis herr Branting. Ja, det har emellertid vidare sagts här, att utskottet skulle hafva alldeles bestämdt föreslagit, att Konungen skulle utse medlemmarne af rådet: Ånej, utskottet har blott frankastat detta såsom en *tanke* i sin motivering, men utskottet säger till slut, att »utskottet nöjer sig med ofvanstående antydningar». Utskottet har ställt alltsammans hypotetiskt och säger, att det varit tal om att Kungl. Maj:t skulle tillsätta rådet, men att det af hvad där står eller af klämman är en nödvändig slutsats, att Kungl. Maj:t *skall* tillsätta rådet, det kan jag för min del icke finna, äfven om jag erkänner, att detta skulle kunna gå samman med motionerna, i synnerhet den i Första Kammaren.

Nu komma vi till hvad som väl ansetts såsom hufvudfelet i ut-

skottets betänkande och hvarpå jag gjorts uppmärksam från flera håll här i kväll — och detta med ett *visst* berättigande. Det är något gungande i detta betänkande; det är en viss osäkerhet, som råder där. Ja, ja, detta är ej så onaturligt. Tro herrarne, att när man får en sådan fråga att behandla, en, såsom jag tror herr Kronlund sade, allt mellan himmel och jord omfattande fråga, tro herrarne då, säger jag, att ett utskott, ja, vore det ock Riksdagens mäktigaste utskott med sina »tjugufyra småkonungar», genast skulle kunna bilda sig en absolut klar och säker åsikt om saken, ja, ens skulle kunna göra det, om hela riksdagstiden vore det beskärd för utredningen?

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

I fråga om huru vi, majoriteten i utskottet, förfarit kan jag tala om något — jag skall dock icke göra, såsom man gör här ibland: stå och draga fram det smutsiga linne, som bort tvättas i utskottet. Flere af oss voro i början mycket osäkra, huru vi skulle ställa oss. Emellertid hafva vi förfarit efter vanlig vetenskaplig metod. Vi frågade för det första: *Är det en ny tanke?* Därpå svarade den undersökning vi anställde: Tanken har varit uppe sedan 1819.

Vi frågade för det andra: *Är tanken pröfvad på andra håll?* Vi funno och hafva visat, att man därpå kunde svara ja.

I sammanhang därmed vill jag fästa uppmärksamheten — herrarne ha talat så mycket om det kungavalda rådet — att uti flera länder, till och med i republiken Frankrike, äro dessa råd helt eller delvis valda af regeringen. Men skall det nu vara aldeles nödvändigt, att Konungen väljer en sådan korporation, vore det ock endast till en början? Nej, visst icke, om det finns några andra som kunna välja det, om det finns ett nödigt antal primär-korporationer. Jag medgifver villigt, att det är mycket bättre och mycket mer öfverensstämmande med hela vår tidsriktning och med näringsarnes verkliga intresse, ifall man låter ett dylikt råd väljas af förefintliga korporationer. *Då* är frågan: finnes det sådana korporationer? Oss sades: det är meningen — och det visste vi alla förut, som voro från städerna — att inrätta handelskamrar i städerna och utrusta dem med vissa befogenheter. Men detta är icke gjordt ännu. Och om man någon gång med rätta skulle beskyllas för att bygga i luften, vore det väl, om man byggde på korporationer, som ej finnas.

Men saken kunde ju då få anstå. På anförda skäl föreställde vi oss dock, att saken verkligen brådskade och att sålunda, om man nu ej genast kunde få allt hvad man önskade, ett surrogat ej kunde skada. Vi föreställde oss, att näringslifvet befinner sig i ett sådant tillstånd, att hvad som bör göras, det bör göras snart. Och jag säger i detta sammanhang, att regeringen under många år haft sin uppmärksamhet fäst å så många andra saker, att den — om också den goda viljan ej saknats — onekligen i viss grad försummat näringslifvets intressen.

Om saken sålunda kunde anses brådskande, var det ju, såsom jag redan antyd, ej möjligt att vänta, till dess nödiga primärkorporationer bildats, som fritt kunna välja det ifrågasatta rådet, om hvars nytta flera af motståndarne äro öfvertygade, ehuru de ej gilla, att Kungl. Maj:t tillsvidare skulle få utse detsamma. Jag förstår emellertid ej i alla fall, att de kunna motsätta sig en *utredning* af saken —

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*
(Forts.)

och något annat är ju *nu* ej fråga om. Intet kan ju vara naturligare än att sätta regeringen eller rättare sagdt de förra regeringarnes efterträdare i stånd att kunna öfverse regeringens eget verk eller rättare sagdt dess brist på verksamhet för näringarnas befrämjande, att anställa en undersökning därom själf eller genom sakkunnige.

Man har sagt såsom ett argument mot rådets behöflighet, att några åtgärder icke numera behövas, ty här föreligger ett förslag om regeringsrätt — vi hafva visserligen ej ännu fått det på bordet, men vi skola ju få det en vacker dag — och den skall göra det. Ja, *negativt* kommer den att bidraga till det önskade resultatet, ty den kommer helt visst att från regeringen aflyfta en massa bestyr, som hon hittills haft; därigenom kan regeringen blifva i stånd att mera ägna sin tid åt näringarnas sak. Ja, men är det sagdt, att hon kommer att göra det i alla fall? Kan man alltid påräkna, att i regeringen kommer att sitta någon näringsidkare, såsom nu är det lyckliga fallet? Kan man alltid påräkna, att regeringen skall hafva tillräcklig tid och tillräckligt lugn — upprörda politiska förhållanden kunna komma förr än vi tro?

Kan man slutligen alltid påräkna, att regeringen skall få göra det i fred för kamrarne?

Här har redan framhållits af herr Carlheim-Gyllensköld såsom ett hufvudskäl, att om det finnes en sådan korporation som den föreslagna bredvid regeringen, skulle regeringen få färre skrivelser från Riksdagen. Dessa pappersbögar om likt och olikt, som plötsligt komma öfver regeringen, göra utan tvifvel ungefär samma effekt som vissa irrande himlakroppar i världssystemet; de bringa planeterna något litet ur sina regelbundna banor.

Sedan nu utskottet sökt gifva svar på frågorna: 1:o) är det nu föreslagna något nytt? 2:o) har det varit pröfvadt på andra håll? stod utskottet inför den frågan: är det möjligt att till hjälpande af olägenheterna uttänka ett sätt och, om det finnes många möjligheter, hvilken af dem är den bästa? Nu veta herrarne, att det, när man skall lösa ett problem, finnes riktiga lösningar och s. k. bilösningar. Att lösa den nu förevarande frågan på något annat sätt än att låta näringarnas representanter, huru de nu än äro utsedde, själfva säga hvad som skall åtgöras, det förefaller också vara en bilösning.

Jag har redan sagt, att det ej går an att tro på regeringsrätten såsom ensamt verkande i detta fall. Ty regeringsrätten tager bort vissa hinder, men icke för den positivt till nu föresatta mål. Att säga detta vore som att påstå, att om en människa har t. ex. en sjuk näsa och man skär bort de sjuka delarna, så växer det fram en ny näsa. Regeringsrätten är endast en af bilösningarna.

En annan bilösning är hvad man hittills försökt, nämligen att ombilda kommerskollegium.

Den rätta, raka lösningen torde vara att skapa en sakkunnig korporation för näringarnas omvårdnad. Vi hafva uttalat oss för att den sakkunniga korporationen skall väljas af dylika, af intresserade, nota bene när det en gång kommer att finnas valkorporationer, sådana att de verkligen kunna välja. Men, som sagdt, i fråga om industrien finnas ej sådana. Landtbruket kanske har det. För detsamma hafva vi ju

hushållningssällskapen och landbruksriksdagen m. m. Men om landbruket arbetar för sig själf och de öfriga näringarna för sig själfva, blir det ju icke den kontinuitet och solidaritet i nationens ekonomiska lif, som måste finnas, ifall det skall blifva till verklig välsignelse. Det är den tanken, som ledt oss, och den har blifvit uttryckt så klart, att den, som velat, kunnat se den.

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*
(Forts.)

Nu inser jag mycket väl, såsom jag redan sagt, att det icke finnes stor utsikt, att tanken, åtminstone i den form den föreligger, skall kunna slå sig igenom i kväll. Ja, gärna för mig; låt den falla! Det är ingenting i världen, som är så nyttigt, som att en berättigad sak faller några gånger. Ty då kommer den åter med följe, såsom det sades häromdagen, då kommer den fram med ännu starkare skäl, och kanske äfven i ännu bättre form. Tanken är dock väckt, och den kan icke dö.

Tyvärr hafva stenar lagts i vägen för tankens realiserande från håll, där man allra minst bort göra det. Hade jag ock från början haft den ringaste förhoppning, att saken skulle gå härstädes, smulades denna förhoppning till grus, när jag såg det plakat, som utskickats och om hvilket en föregående talare sagt sin tanke. För min del fick jag det icke förrän i går, men andra hafva fått det långt förut. Emellertid fritager jag fullkomligt den ärade motionären här i kammaren för att hafva haft den ringaste del i detsamma. Dock, han har ju för öfrigt fritagit sig själf, och han behöfver icke mitt intyg, ty han är vederhäftig nog det förutan.

Slutligen vill jag säga, att det må vara x, y eller z, och det må bli ja eller nej eller hvad som helst, så har utskottet efter samvetsgranna öfverläggningar, många öfverläggningar och efter måttet af den insikt, som det kan hafva haft i frågan, och efter många förfrågningar kommit till det resultat det gjort. Det är mig en glädje, att åtminstone kunna konstatera, att hvad än sagts, har dock intet tvifvel framställt på utskottets ärlighet eller utskottets goda vilja.

För min del kan jag naturligtvis icke annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Efter de många instämmanden, som följde på mitt sista yttrande, kunde jag väl vänta mig att icke gå skottfri. Och många projektiler hafva också riktats emot mig, hvaraf dock en och annan väl egentligen borde hafva träffat annan person än mig. Jag vill ej nu så här sent på natten länge upptaga kammarens tid med att bemöta alla de invändningar, som gjorts. Det är endast ett par punkter, som jag anser mig skyldig att vidröra.

Nu senast har utskottets ärade ordförande framhållit, att jag icke nog skulle hafva uppskattat utskottets arbete. Jag ber honom emellertid att vara öfvertygad om att jag till fullo uppskattat det arbete, utskottet gjort, och jag anser detsamma vara synnerligen värderikt och synnerligen vackert, och jag anser därjämte, att det är ovanligt, att ett tillfälligt utskott verkligen *kan* åstadkomma en så sakrik utredning i alla afseenden. I stället för att på något sätt vilja klandra

Angående
inwäntande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.

(Forts.)

utskottet för dess arbete ber jag att få gifva utskottet det allra amp-laste betyg.

Vidare måste jag beklaga, att den ärade motionären här i denna kammare så illa upptagit, att jag här berörde de skrivelser, som utdelats. Mina ord sades hafva fallit så, att »*motionärerna* lära hafva utdelat dessa». Om så är, att jag sade ordet i pluralis, ber jag honom mottaga min uppriktigaste ursäkt, ty det var ej alls meningen. Jag misstänkte ingalunda, att han haft med den saken det ringaste att göra. Den ena tryckta skrifvelsen var undertecknad af motionären i medkammaren och hvad den andra beträffar, så när den angifves såsom författad af en »man, som står vid slutet af sin lefnadsbana som näringsidkare», förmodar jag, att icke någon misstänker den ärade motionären här i kammaren att vara en så karaktäriserad författare.

Det är ett par andra anmärkningar, som jag ber att få i största korthet bemöta. Herr Wallenberg påstod, att det skulle ligga mot-sägelse i hvad jag sade, att då vi ofta här i landet hade partiregering, skulle detta näringsråd kunna blifva partiskt i vissa afseenden, och hvad jag sedan yttrade, att detta råd skulle blifva en permanent kommitté. Han tillade äfven, att regeringen och dess system så ofta skiifta. Jag har verkligen icke den erfarenheten angående förhållandet här i landet. Visserligen kunna personskiiften ske, men då det gäller national-ekonomiska frågor är nog det system, som för halftannat årtionde sedan infördes, till mångas glädje så rotfastadt, att man icke behöfver frukta, att därvidlag någon omskiifning så snart kommer att ske. För öfrigt tror jag icke, att man någonsin skall kunna tänka sig, att dessa råd skola blifva utsedda på lifstid, utan antagligen komma de att utses för viss tid. Och om det därför skulle inträffa, att andra åsikter i nationalekonomiskt hänseende skulle komma att härska inom regeringen, företoges nog en rensning inom rådet, som sålunda alltid komme att följa med partiskiifningarna inom regeringen.

Här har också framhållits, att det finnes icke sådana primär-korporationer, som äro lämpliga, och att vi därför nu skola öfverlämna väljandet till Kungl. Maj:t, till dess vi få lämpliga valkorporationer. Jag undrar ändå, om det skall blifva så lätt att framdeles, sedan Kungl. Maj:t på grund af Riksdagens begäran en gång tillsatt detta råd, komma och säga: nu är tiden inne; nu får det icke längre vara ett kungavaldt råd, utan nu skall det utses af folket själf, d. v. s. näringsidkarne. Det torde blifva en rösträttsreform, som vore svårare att genomföra än någon annan dylik reform.

Jag vill icke upptaga kammarens tid längre, utan slutar jag nu under vidhållande af mitt yrkande.

Herr von Krusenstjerna: Utskottets högt ärade ordförande började sitt yttrande med att framhålla, huru här i afton redan talats så mycket i denna fråga; och han framställde detta, om jag fattade honom rätt, såsom ett yrkande till de senare talarne, att de skulle fatta sig kort. Han sysselsatte sig dock i 17 minuter med frågan, och det torde då tillåtas mig att endast ett par minuter yttra mig. Under min föregående verksamhet har jag haft tillfälle och anledning

att taga befattning med hithörande ämnen, och jag vill därför för kammaren angifva min ståndpunkt i den nu föreliggande frågan. Den är, att jag i princip ausluter mig till motionärens förslag så till vida, som det innefattar ett uttalande af behovet af en samverkan mellan de praktiska männen, näringsidkarne, å ena sidan samt Kungl. Maj:ts och administrationen å den andra. Ty min erfarenhet har åtminstone öfvertygat mig om det absoluta behovet, såväl för Kungl. Maj:ts som de ämbetsverk, som hafva med näringarna att göra, att hafva tillfälle att inhämta upplysningar, råd och förslag till nödiga reformer från praktiska män, som själfva erfarit, hurudant näringarnas läge verkligen är och för myndigheterna kunna omnämna, i hvilka afseenden ändringar behöfva vidtagas. De skola kunna framlägga förslag till och taga initiativ i nya frågor.

Det är från denna synpunkt jag förut uttalat mig för behovet af sådan samverkan och äfven pro virili parte sökt arbeta för att en af våra största administrationer, nämligen järnvägsförvaltningen, skulle få vid sidan af sig ett råd af praktiska män.

Så långt kan jag gilla motionärens förslag, men icke längre, ty jag anser, att hans förslag är å ena sidan för vidt och å andra sidan för trångt. Det är för vidt i det afseendet, att det inrymmer alldeles för mycket under en ram, icke blott de rena näringarna, industri, handel och sjöfart, utan redan motionären flyttar under detsamma jordbruket, vår största näring och modernäring, samt äfven skogsnäringen, och icke annat än jag kunnat inse, så vill utskottet gå ännu längre. Det vill flytta under detta råd vår järnvägspolitik, och när utskottet framhåller, att uti detta råd äfven chefen för riksförsäkringsanstalten borde hafva säte, så skall väl detta innebära — och det bekräftades, om jag hörde rätt, af en ledamot af utskottet, som nyss hade ordet — att utskottet under rådet äfven skulle vilja förlägga vår tids enligt min tanke största fråga, nämligen arbetarefrågan. Skulle detta nationalekonomiska råd emellertid erhålla en sådan omfattning, så blir denna större än i något annat land och enligt min uppfattning alldeles för stor för att rådet skulle kunna lösa en sådan uppgift. Jag sade äfven, att jag ansåg, att motionärens förslag var för trångt, och detta är det enligt min tanke i två afseenden.

Att, såsom han vill, inskränka ledamöternas antal till 10, synes mig vara uppenbarligen orimligt med den ifrågasatta omfattningen. Tänk om oss detta »nationalekonomiska» råd af 10 medlemmar och att till dess hörande hänskjutes en stor fråga, en vitalfråga för jordbrukarnes intressen. Uti detta råd med ett så litet antal medlemmar kan ju icke finnas mera än en representat för jordbruket, ty alla de öfriga intressen, som rådet skulle företräda, borde ju ock där vara representerade. De utsedda skulle ock vara personer, som gjort sig särskildt bemärkta hvar inom sin bransch. Men om nu en ledamot har särskildt ägnat sig åt sjöfartsnäringen, en annan åt industrien, en annan åt skogshushållningen, en annan åt de sociala spörsmålen o. s. v., och han har förvärfvat sig en sådan ställning inom den intressegren, för hvilken han blifvit utsedd, att han är en representativ man därför, så läser han icke kunna vara annat än skäligen främmande för jordbruket. Förekommer det nu inom detta råd en fråga, som berör

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.

(Forts.)

jordbruket, huru går det då, om den ende, som företrader jordbrukarnes intressen, blir öfverröstad af de öfriga, som icke alls hafva att göra med jordbruket, och så rådets svar skall blifva afgörande för frågans öde? Så kan äfven blifva förhållandet med hvilken annan fråga som helst. I detta afseende synes mig alltså motionärens förslag vara för trångt, men denna min anmärkning är endast riktad mot motionären, och icke mot utskottet, som synes mig vilja vara med om att utvidga detta råd. Man kommer dock därvid till den svårigheten, att, om rådet skall omfatta allt hvad utskottet synes vilja, det blir så stort, att det enligt min tanke blir nästan en industrinäring-, jordbruks-, sjöfarts-, skogsnäring- och arbetarriksdag vid sidan af den nuvarande, och detta vill jag för min del icke vara med om.

Äfven i ett annat afseende synes mig motionärens förslag för trångt. Skall ett sådant råd som det nu ifrågasatta verkligen hafva någon betydelse, så bör det vara utsprunget från de intresserade själfva och väljas af dem; medlemmarna böra icke tillsättas af Kungl. Maj:t. Den invändningen kan nu visserligen riktas mot detta mitt uttalande, att jag själf tillstyrkt inrättandet af ett råd, som skulle utses af Kungl. Maj:t, nämligen järnvägsrådet, men ett af hufvudskälen därför var just, att det då såsom ännu saknades några valkorporationer för några af de intressen, nämligen handeln och industrien, som Kungl. Maj:t på mitt förslag tänkt sig böra uti detta järnvägsråd vara representerade. Det antyddes därför uttryckligen i beslutet om järnvägsrådets tillsättande, att denna anordning endast var provisorisk.

Min ställning i denna fråga är således den, att jag är lifligt intresserad för att vid sidan af de olika institutioner, som hafva med näringarna att göra, böra ställas måttligt stora råd och råd, framsprungna genom val af de intresserade själfva. För detta vill jag verka och därför är jag lifligt intresserad för att, hvad industrien angår, få såsom ni, herr talman, ock gjort, medverka till inrättande af industrikammare. Där har man valkorporationer för rådet hos öfverstyrelsen för näringarna. Men däremot befarar jag, att ett sådant råd, som motionären föreslagit — med all aktning för hans välmående tanke — dock blir, jag vill icke säga humbug, men ord, ord, och därför, herr talman, ansluter jag mig till dem, som yrkat afslag.

Herr Lindblad: De många och långa anförandena i denna sak hafva öfvertygat mig om en ting, nämligen att förevarande fråga dock måtte vara förtjänt af större uppmärksamhet, än motståndarne till densamma här vilja erkänna. Den siste talarens energi, när han berörde denna fråga, skulle hafva varit förklarlig, om frågan nu föreläge till *afgörande* inom Riksdagen. Men så är ej förhållandet, utan frågan är endast, om denna kammare, i likhet med medkammaren, vill tillåta en undersökning af näringarnas nuvarande behof och äfven skrifva till Kungl. Maj:t och begära en utredning, om och i hvad mån saknaden af särskild representation för landets näringar kunde motivera inrättandet af ett råd för tillgodoseendet

af dessa behof. Det är väl högst sällan man motsätter sig en undersökning. Och jag må väl fråga kammaren: har icke kammaren skrivit till Kungl. Maj:t i många mera obetydliga saker än den ifrågakvarande?

Angående inrättande af ett national-ekonomiskt råd m. m.

(Forts.)

Här hjälper ingalunda att, som en talare på södermanlandsbänken, skämta bort saken, utan jag anser, att den är långt allvarligare, än att man får skämta med densamma.

En talare på karlskronabänken har framhållit, att Riksdagens sammansättning framgår ur politiska grunder, och om den kan kallas proportionell i något afseende, är den det visst icke i förhållande till de olika näringarna. Visserligen har här sagts, att jordbruket hittildags i denna kammare varit ganska tillräckligt representeradt. Men jag hemställer, om icke denna representation håller på att allt mer och mer decimeras, och om vi icke gå till mötes en sådan tid, då det kan vara af nöden, att näringarna få särskilda målsmän, som måhända icke komma in i Riksdagen.

Här har man försökt framhålla flera skäl mot detta. Somliga hafva sagt, att rådet bör bestå af 40 ledamöter; andra hafva sagt 20, och slutligen hafva åtskilliga sagt 100. Ja, mina herrar, denna fråga föreligger icke nu till afgörande, utan regeringen skall framställa förslag, och först sedan få herrarne afgöra, huru många behövas. Men att *några* behövas, synes mig vara påtagligt.

Den siste talaren anförde, att ändamålet med och begränsningen af rådets uppdrag både vore för vidt och för trängt. Det är märkvärdigt, att han kan säga detta, när han icke vet, med hvilket förslag regeringen skulle komma, om Riksdagen ville belasta regeringen med en *utredning* af den föreliggande frågan.

Jag skall icke vid detta tillfälle och när tiden är så långt framskriden förlänga debatten. Men jag tror, att denna fråga i likhet med många annan är förtjänt af ett allvarligt behjärtande äfven från denna kammars sida. Och af denna anledning yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Branting: Herr talman! Jag har endast velat, att ett par yttranden icke skulle stå omotsagda, hvilka på sista stunden fällts af dem, som försvara utskottet.

Det måste stå rätt illa till med den argumentation, som kan förebringas för utskottets ståndpunkt, när man tager sin tillflykt till en så pass förtviflad utväg som den siste talarens resonemang, att det blott är fråga om en undersökning; som om icke hvar och en, som läst utskottets betänkande och dettas kläm, måste hafva fått ett afgjordt intryck om en fingervisning, som gifves, en bestämd riktning, i hvilken Riksdagen tänkt sig frågan löst, och en uppmaning till Kungl. Maj:t att inrätta en sådan anordning, visserligen provisorisk, men ett provisorium, om hvars långvarighet vi intet veta!

Utskottets ärade ordförande frågade: hvar står det, att Konungen skall utse detta råd? Jo, det står på sid. 36 i det utskottsutlåtande, som han själf undertecknat. Där står det: »Men då sådana i Sverige i fråga om *industrin* ej finnas till tillräcklig mängd

*Angående
inrättande af
ett national-
ekonomiskt
råd m. m.*

(Forts.)

och omfattning, torde det vara lämpligt att, till dess å den fria sammanslutningens väg valkorporationer framvuxit, åt hvilka valet af industrins målsmän kunde anförtros, Kungl. Maj:t utsåge rådets medlemmar.»

icke annat än jag förstår, står det tydligt, hvad som är utskottets mening om det lämpligaste härvidlag. För öfrigt var han i sitt anförande inne på många andra områden, där det var omöjligt att följa honom. Han talade om irrande stjärnor och om »bilösningar», som icke leda till målet. Jag tror, att utskottet just förrirat sig in på en sådan »bilösning» — om man nu får begagna hans terminologi — hvilken icke leder till det mål, alla erkänna berättigadt, nämligen främjandet af näringarna och deras intressen. Just detta är anledningen till att många här icke kunnat följa utskottet på den oriktiga väg, den sidoväg, det räkat in på, och alls icke någon misstämning mot näringarnas fullt berättigade kraf att få sina intressen behjartade. Det är därför, som vi måste yrka afslag.

Her Centerwall: Jag skall icke besvara kammaren med många ord, men jag kan icke låta häfta vid mig hvad herr Branting sagt. Ty om man läser utskottets betänkande med eftertanke, så finner man, att utskottet framkastat tankar och sedan sagt: det må vara huru som helst med formen, så är det lämpligt, att näringarna få en representation, och då de icke nu kunna få det på annat sätt, så är det lämpligt, att Kungl. Maj:t tillsätter rådet.

Huruvida vi kommit in på någon bilösning, därom må andra döma. Men, som förut är sagdt, det säkra är, att vi ärligt försökt att komma till målet. Sannerligen det varit vår afsikt att föra kammaren på bivägar eller sidovägar.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, afslog kammaren utskottets hemstallan och den i ämnet väckta motionen.

Med afsende på sitt nu fattade beslut fann Andra Kammaren ofvan omformulda delgifning af Första Kammarens beslut i ämnet icke till någon vidare åtgärd föranleda.

§ 12.

Anmaldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 34, angående val af två fullmäktige i riksbanken och af tre suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk, och

n:o 35, angående val af två fullmäktige i riksgäldskontoret och af tre suppleanter för samtliga fullmäktige i nämnda verk;

dels till Riksdagens förordnanden:

n:o 36, för två fullmäktige i riksbanken,

n:o 37, för tre suppleanter för Riksdagens fullmäktige i riksbanken,

n:o 38, för två fullmäktige i riksgäldskontoret, och

n:o 39, för tre suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 13.

Afgåfvos följande nya motioner, nämligen af:

herr *M. J. Täcklind*, n:o 181, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag för år 1904 till fortsättning af statsbanebyggnaden från Göteborg öfver Uddevalla till Skee; och

herr *E. A. Lindblad*, n:o 182, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt för år 1904.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *N. Persson* i Malmö under 5 dagar från och med den 26 mars,

» *J. E. Ericsson* i Ahlberga under den 28 mars och

» *J. A. Sjö* under 2 dagar från och med den 27 mars.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 11,22 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Rättelse

i Andra Kammarens Protokoll n:o 33.

Sid 40, rad. 12 och 14 nedifrån *står*: Lovnar, *läs*: Lopnor
